

PROFESSIONELE BACHELOR IN HET ONDERWIJS
KLEUTERONDERWIJS

Rapport zelfstandig project

Handleiding mimisch taal leren

Hayya, kom we beginnen eraan!

PROMOTOR
KAREN REEKMANS
VREEMDE TALEN

LARA PUTZEYS
3LKO
ACADEMIEJAAR 2016-2017

Woord vooraf

Ik heb door het onderzoeken en het uitproberen van mijn onderzoek heel erg veel bijgeleerd over mezelf en over het aanleren van een nieuwe taal bij anderstalige nieuwkomers. Het project was voor mij een hele uitdaging, vooral in contacten leggen en communiceren met verschillende talen en culturen. Door met veel energie en doorzettingsvermogen aan het project te werken, is het gelukt om deze uitdaging te volbrengen.

Ik wil graag via deze weg enkele personen bedanken, die mij geholpen hebben met het realiseren van mijn zelfstandig project. Als eerste wil ik de lectoren bedanken, die mij hebben geholpen en gesteund gedurende de opleiding. In het bijzonder mijn promotor Karen Reekmans voor het promoten van mijn zelfstandig project. Heel erg bedankt voor uw adviezen, tijd en moeite die u aan mij heeft besteedt. Mijn onderzoek was nooit zo vlot gelopen zonder uw hulp.

Ook wil ik de vrijwilligers Erik Van Vugt en Lindsey bedanken van het asielcentrum te Lint voor de samenwerking en het uittesten van de les mimisch taal leren. Mijn mentoren Fèrence, Mavis juffrouw Sam en juffrouw Pauline uit Zuid-Afrika wil ik ook bedanken. Dankzij hen heb ik het onderzoek en de handleiding verder kunnen uittesten en aanpassen door hun aanvullende tips en adviezen.

Tot slot wil ik mijn ouders en vrienden bedanken om mij steeds te blijven steunen en motiveren. Dank jullie wel allemaal voor dit geloof en vertrouwen in mij. Door jullie ben steeds verder gegroeid en gekomen tot waar ik nu sta.

Inhoudsopgave

Woord vooraf.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	6
1. Praktijkprobleem en onderzoeksdoel.....	8
1.1 Probleemschets	8
1.2 Onderzoeksdoel.....	10
2. Onderzoeksvraag.....	12
2.1 Definiëring begrippen:	12
3. Methodologie.....	13
3.1 Onderzoeksactiviteiten	13
3.1.1 Literatuuronderzoek	13
3.1.2 Activiteiten voor het opstellen van de handleiding mimisch taal leren.....	14
3.1.3 Uittesten van de handleiding	14
4. Resultaten theoretische literatuurstudie.....	16
4.1 Anderstalige nieuwkomers: wie zijn ze en hoe geef je hen het gevoel van veiligheid in een nieuwe omgeving?.....	16
4.2 Hoe voor hen een rijke taalomgeving creëren?	18
4.3 Wat is TPRS en hoe de omgevingstaal hierdoor aanleren?.....	19
4.4 Mimisch taal leren gekoppeld aan moedertaal verwerving	20
4.5 Conclusie literatuurstudie	23
5. Praktijkgedeelte.....	24
5.1 Beschrijving handleiding Hayya.....	24
5.2 Reflecties try-outs handleiding Hayya	25
5.2.1 Reflectie uitvoeringen in de scholen: VB het PALEIS en Euroschool de Mozaïek	25
5.2.2 Reflectie uitvoering in het asielcentrum te Lint.....	27
5.2.3 Reflectie uitvoeringen in Zuid-Afrika: NGO Nourish crèche	28

5.2.4	Reflectie uitvoeringen in Zuid-Afrika: Southern Cross School.....	31
5.3	Antwoorden op deelvraag 2 en 3.....	36
5.3.1	Beantwoording deelvraag 2.....	36
5.3.2	Beantwoording deelvraag 3.....	36
5.4	Conclusie praktijk onderzoek.....	38
6.	Conclusie onderzoek.....	39
6.1	Antwoord onderzoeksvraag.....	39
6.2	Oplossing praktijkprobleem	41
7.	Reflectie op mijn onderzoeksproces.....	42
7.1	Reflectie op het doorlopen van het proces en wat ik heb geleerd.....	42
7.2	Mijn groei als partner.....	43
7.3	Mijn persoonlijke groei.....	44
8	Bijlagen	45
8.1	Vragenlijst Try-out asielcentrum te Lint: Ingevuld door een vrijwilligster	45
8.2	Observatie formulieren uitgevoerde lessen mimisch taal leren	46
8.2.1	Observatieformulier van de NGO Nourish crèche: Karim's Dream	46
8.2.2	Observatieformulier van mij tijdens try-out NGO Nourish crèche: Karim's Dream.....	47
	.....	47
8.2.3	Observatieformulier van de NGO Nourish crèche: Zwemles.....	48
8.2.4	Observatieformulier van mij tijdens try-out NGO Nourish crèche: Zwemles.....	49
8.2.5	Observatieformulier try-out Southern Cross school 4-jarigen: Zwemles.....	50
8.2.6	Observatieformulier van mij tijdens try-out Southern Cross school 4-jarigen:Zwemles	51
	.....	52
8.3	Verwijzing naar ontwerp handleiding: Hayya	52
9	Bibliografie	53

Inleiding

Tijdens mijn zoektocht naar een onderwerp voor mijn eindwerk, ging mijn interesse uit naar de taalontwikkeling bij anderstalige kleuters. Vorig jaar kreeg ik veel te maken met anderstalige kleuters die nog moeilijkheden hadden met de Nederlandse taal. Hierdoor wou ik wat meer te weten komen over deze kinderen, en onderzoeken hoe ik hen kan helpen met het leren van de Nederlandse taal.

Vervolgens ben ik op zoek gegaan naar het probleem achter deze stijging van de anderstalige nieuwkomers in het onderwijs en hoe het komt dat een nieuwe taal aanleren nog moeilijk is. Ik kwam terecht bij informatie over de vluchtelingencrisis en asielzoekers in België. Hiervoor vond ik verschillende hulpmiddelen voor leerkrachten, maar geen voor de vrijwilligers in de asielcentra om anderstalige kinderen te helpen met het aanleren van Nederlands.

Mijn onderzoek heeft als doel een duidelijke handleiding te ontwerpen om vrijwilligers in asielcentra te helpen met het aanleren van het Nederlands bij anderstalige kinderen. Deze handleiding kon ik ook uittesten op mijn buitenlandse stage in Zuid- Afrika, en zo kon ik de handleiding verbeteren aan de noden van de Zuid- Afrikaanse leerkrachten. Zij leerden hierdoor een nieuwe methode kennen om een andere taal interactie aan te leren bij Zuid-Afrikaanse kinderen.

Door de gevonden informatie heb ik een probleemstelling kunnen schetsen. Het praktijkprobleem en de omzetting naar een onderzoeksvraag met de bijhorende deelvragen wordt besproken in hoofdstuk 1 en in hoofdstuk 2.

Om het onderzoek verder te kunnen uitbreiden heb ik een aantal activiteiten uitgevoerd. In hoofdstuk 3 wordt een samenvatting gegeven van deze geplande activiteiten. Deze activiteiten hielpen mij beschrijven welke tips en hulpmiddelen de vrijwilligers nodig hebben om het Nederlands aan te leren bij de anderstalige kinderen.

In hoofdstuk 4 kan u de literatuurstudie terugvinden over de vluchtelingencrisis, de asielcentra, de vrijwilligers, een tweede taalverwerving en de taalontwikkeling, de verschillende tips en hulpmiddelen hiervoor. Vervolgens heb ik linken en verbanden gelegd tussen de verschillende bronnen, en de nodige elementen eruit gehaald die ik kan gebruiken voor de handleiding.

In hoofdstuk 5 kan u vervolgens de inleiding van de handleiding vinden, de reflecties van onderzoeksactiviteiten in het asielcentrum en de reflectie op het uitproberen van de handleiding in Zuid- Afrika.

De conclusie van de handleiding en het onderzoek leest u in hoofdstuk 6. Hierin wordt beschreven in welke mate de handleiding nuttig was voor de vrijwilligers en of er ook aanpassingen werden uitgevoerd. Ook de resultaten van het bijkomend onderzoek in Zuid-Afrika worden hierin vermeld. Vervolgens wordt er nog beschreven wat er met de handleiding zal gebeuren en hoe de vrijwilligers hier gebruik van kunnen maken.

Ten slotte kan u in hoofdstuk 7 de reflectie terugvinden van mijn onderzoeksproces. Hierin wordt beschreven hoe ik het proces heb doorlopen, wat ik eruit heb geleerd en hoe ik hierdoor ben gegroeid.

1. Praktijkprobleem en onderzoeksdoel

1.1 Probleemschets

Het aantal anderstalige nieuwkomers in België is erg gestegen. Veel van deze kinderen zijn vluchtelingen, die voor maar een korte duur in ons land zullen verblijven. Op school en in hun omgeving kan er moeilijk met hen gecommuniceerd worden. Het is noodzakelijk dat de kinderen zich eerst veilig voelen in hun nieuwe omgeving, alvorens de nieuwe taal wordt aangeleerd. Daarom is een duidelijke communicatie rond het kind en het vaststellen van de taalachtergrond heel belangrijk. In onze scholen bieden ze veel hulpmiddelen en ondersteuning aan voor de taalstimulering, maar voor velen onder hen is er extra begeleiding nodig. Om een nog rijkere taalomgeving te creëren en te zorgen voor extra taalstimulering kunnen de vrijwilligers in de asielcentra ook hulp bieden. Zij zijn erg gemotiveerd om te helpen, maar om hulp te kunnen bieden zijn er hulpmiddelen nodig. Deze handleidingen zijn te didactisch opgesteld, en zij hebben hiervoor niet de kennis om deze te ontcijferen. Hierdoor is er nood aan praktische en doelgerichte handleidingen voor de vrijwilligers om het Nederlands al doende aan te leren.

Sinds kort is het aantal vluchtelingen in Europa erg gestegen. Dit is een gevolg van de oorlog in Syrië en Irak, waardoor heel wat mensen moesten vluchten naar andere landen (Bersini, 2016). Door deze vluchtelingen crisis zijn er veel meer anderstalige nieuwkomers in onze scholen terecht gekomen (Crevits, 2016).

De anderstalige nieuwkomers hebben ook recht op onderwijs, en recht om hun schooljaar af te maken (BELGA, 2016). Het onderwijs in Vlaanderen voorziet al enkele hulpmiddelen om de anderstalige nieuwkomers te begeleiden, zoals het onthaalonderwijs in het basisonderwijs waarbij aanvullende lestijden of een onthaalklas wordt voorzien (de Vlaamse overheid, 2016). De school kan ook een beroep doen op zorgjuffen of andere externen die de kinderen helpen met de taalstimulering door te werken aan de instructietaal (Leemans, 2015).

De leerkrachten kunnen zelf zorgen voor een krachtige taalomgeving door zich eerst goed te bevragen over de situatie en de taal van het kind en te zorgen voor een veilige en rijke klasomgeving (Groothoff F, 2016). Scholen en leerkrachten met anderstalige nieuwkomers kunnen handleidingen raadplegen waarin de didactische tips rond een veilige klasomgeving,

---

taalverwerving, omgang met emotionele problemen, contact met ouders en hun achtergronden in te vinden zijn (Ramaut & Sterckx, 2016). In deze handleiding staat vooral de veiligheid en het welbevinden van de kinderen centraal. De taal al doende leren met bewegingen en concrete materialen binnen de interesses van de kinderen wordt hier ook vaak in aangegeven (Ramaut & Sterckx, 2016). De leerkrachten gaan hier in het algemeen vaak op inzetten, maar vele kinderen hebben extra begeleiding nodig bij het leren van de Nederlandse taal.

Vele van de anderstalige kinderen wonen in een asielcentrum met vrijwilligers waar ze veel mee in contact komen. Vluchtelingenwerk of vrijwilligers in het asielcentra staan in voor erg veel taken zoals zorgen voor ondersteuning, opvang, huisvesting, terugkeer en het beantwoorden van vragen (Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW, 2016). Waar we vaak niet bij stilstaan is dat vrijwilligers ook kunnen zorgen voor extra taalstimulering. De vrijwilligers kunnen een grote hulp zijn in het aanleren van de taal, omdat ze in communicatie treden met de kinderen en in contact komen met de alledaagse zaken in hun vrije tijd. In de vrije tijd leren kinderen al doende, en niets moet (Goethals, 2016).

Leerkrachten kunnen terugvallen op veel didactische hulpmiddelen. Deze zijn ook toegankelijk voor vrijwilligers, maar doordat zij de didactisch geschoolde achtergrond niet hebben, kan de hoeveelheid informatie erg onduidelijk zijn. De didactische aanpak met de bijhorende thema's en materialen is dan ook meer voor de leerkrachten weggegeven (cteno, 2016). Voor de vrijwilligers zouden enkele tips uit handleidingen erg nuttig zijn, maar tips rond de klas- en schoolomgeving zijn dan weer minder noodzakelijk. Zij hebben nood aan concrete voorbeelden en tips, zodat ze de handleidingen voor taal leren met de beste bedoelingen niet toepassen zoals zij uit hun jonge tijd Franse lessen kregen.

Een oplossing voor de vrijwilligers zou een eenvoudigere handleiding zijn waarin ze de tips rond het welbevinden verhogen, communiceren met lichaamstaal en het zorgen voor extra taalstimulering binnen een leermethode kunnen terugvinden (Ramaut & Sterckx, 2016). Kinderen leren het best een taal van jongs af aan, en dit kan door talen sensibiliserende activiteiten waarin de kinderen kennis maken met culturen en andere talen. Hierdoor gaan ze onbewust leren, en respect tonen naar andere culturen. Binnen de principes van taalinitiatie gaat de nieuwe taal vooral herhaald worden via muzische activiteiten binnen de interesses van de kinderen in een veilige sfeer (Vlaamse Onderwijsraad, 2008). Deze principes kunnen

---

ook terugkomen in de handleiding doordat de kinderen een tweede taal aangereikt krijgen en de tips ook handig kunnen zijn in de kleuterklas. Ze zijn echter al vaak opgeschreven en verwerkt in handleidingen, maar de principes rond mimisch taal leren of TPR (Total Physical Response) uitgewerkt volgens TPRS (Teaching Proficiency through Reading and Storytelling) nog niet. Voor anderstalige nieuwkomers is deze methode leerrijker doordat het gebaseerd is op hoe kinderen hun moedertaal leren. Binnen deze methode moet ook elk woord gekoppeld worden aan een fysieke actie of voorwerp en ondersteund worden met een duidelijke uitspraak en mimiek. Alle woorden moeten vaker worden herhaald en gekoppeld worden. door deze te koppelen aan zintuigen zullen ze alles wat ze horen beter onthouden worden (Last, 2015). Dit alles kan worden vastgelegd in een verhaal waardoor de woorden nog eens extra geoefend worden in hun context (Vanderstocken, 2016).

1.2 Onderzoeksdoel

In mijn onderzoek ga ik na hoe je met TPR of mimisch taal leren een nieuwe taal kan aanbrengen via TPRS bij een anderstalig kind dat bijna of geen Nederlands kan. In de brochures over NT2, in boeken over taalinitiatie en op sites over TPR vond ik dat kinderen meer begrijpen en begrippen opnemen met mimiek en beweging. Dit alles kan worden verduidelijkt met visueel beeldmateriaal en verhalen volgens het principe van TPRS. Deze beelden kunnen ze beschrijven en zo wordt de betekenis nog eens verduidelijkt. Lichaamstaal en beelden zijn een taal die iedereen begrijpt, en dus anderstalige kinderen kan helpen bij hun taalstimulering. Doordat de kinderen met talensensibilisering interesse krijgen in de vreemde talen, gaan ze alles gemakkelijker herkennen. Het is ook belangrijk dat de kinderen zich veilig en op hun gemak voelen. We moeten hen de kans geven om op hun eigen tempo de taal te leren.

De tips en methodes die ik onderzoek worden samen gezet in een handleiding. Deze handleiding helpt vrijwilligers om anderstalige kinderen in asielcentra verder te ondersteunen met het Nederlands leren.

Doordat ik de handleiding zelf heb uitgeprobeerd in een asielcentrum kon ik nieuwe tips toevoegen en de handleiding verbeteren naar de noden van de vrijwilligers. Het doel is dan om de handleiding verder af te werken voor de vrijwilligers, zodat het voor hen een hulp kan bieden. De handleiding heb ik ook uitgeprobeerd in een andere omgeving, namelijk in Zuid-Afrika. Hier kon ik dan kijken of de handleiding ook nuttig kan zijn voor deze leerkrachten en

---

of de handleiding nog wat moet aangepast worden. Verder onderzocht ik de toepasbaarheid in verschillende doelgroepen.

Mijn tips in de handleiding en mijn ervaringen in het asielcentrum en in Zuid- Afrika kunnen doorgegeven worden aan andere leerkrachten of studenten. Zo kan deze handleiding en de gevonden kennis ook door anderen worden uitgetoetst in hun klas.

Ten slotte heb ik met het onderzoek nog als doel om mijn lesgeven met anderstalige kinderen te verbeteren. Ik wil met de gevonden tips en structuren rond mimisch taal leren en TPRS beter kunnen communiceren met anderstalige kinderen. Dit zal mij helpen bij het aanleren van een andere taal bij de kleuters op stage en in mijn eigen klasje. Zo help ik ook mee aan het creëren van een veilige en krachtige taalomgeving voor de kleuters.

2. Onderzoeksvraag

In hoeverre helpt de handleiding mimisch taal leren vrijwilligers in asielcentra om de omgevingstaal Nederlands aan te leren bij anderstalige nieuwkomers?

- Deelvraag 1: Op welke manieren kan de omgevingstaal Nederlands via mimisch taal leren worden aangeleerd?
- Deelvraag 2: Hoe kan er tijdens het aanleren rekening worden gehouden met het welbevinden van de anderstalige nieuwkomer?
- Deelvraag 3: Hoe ga ik de gevonden structuur voor het aanleren van de omgevingstaal via mimisch taal leren toepassen in Zuid- Afrika?

2.1 Definiëring begrippen:

Mimisch taal leren: Het leren van een taal waarbij elk woord gekoppeld wordt aan een fysieke actie of voorwerp en ondersteund wordt met een duidelijke uitspraak en mimiek (Last, 2015).

Anderstalige nieuwkomers: Dit zijn kinderen die pas vanuit een ander land naar België zijn gekomen. Dit zijn ofwel vluchtelingenkinderen of kinderen uit een gezin dat door een andere reden in België is komen wonen. De anderstalige nieuwkomers kennen nog geen Nederlands als ze naar hun nieuwe school komen en de cultuur is voor hen ook helemaal nieuw (Ramaut & Sterckx , 2016).

Welbevinden: betekent de mate waarin iemand zich lichamelijk, geestelijk en sociaal goed voelt (de Bruijn, 2013).

TPR: Total Physical Response, Learning another language through actions. Dit betekent letterlijk een taal al doende leren (Last, 2015).

TPRS: Teaching Proficiency through Reading and Storytelling (Last, 2015).

3. Methodologie

3.1 Onderzoeksactiviteiten

3.1.1 Literatuuronderzoek

Om het probleem te kunnen kaderen en om te onderzoeken wie de anderstalige nieuwkomers zijn ben ik eerst op zoek gegaan naar bronnen. Zo vond ik informatie over anderstalige nieuwkomers, de vluchtelingencrisis, hun ervaringen en belevenissen, hoe vluchtelingen worden opvangen op school, hoe je een rijke taalomgeving kan stimuleren en hoe je hen veilig kan laten voelen in de nieuwe omgeving. Hierbij was het ook belangrijk om op zoek te gaan naar informatie over de asielcentra en hun vrijwilligers. Zo kon ik hun belangrijke rol in het bewaren van de veiligheid voor de anderstalige nieuwkomers en hun actieve rol in de taalstimulering beter schetsen. Deze bronnen hielpen mij om rekening te houden met het welbevinden van de anderstalige nieuwkomers en hoe je kan zorgen voor een krachtige taalomgeving.

Vervolgens heb ik een proefles Taalinitiatie Nederlands uitgeprobeerd op de immersieschool van Luik en heb ik geobserveerd in de wereldklas in de Luchtballon te Heusden. Hieruit werd duidelijk dat gebaren en herhalingen gebruiken bij een nieuwe taal aanleren heel belangrijk is! Om dit verder te onderzoeken ben ik de taalleerstrategieën NT2-onderwijs en taalinitiatie verder gaan onderzoeken om een beeld te krijgen van de methodieken en hoe hierbij de omgevingstaal Nederlands wordt aangebracht. Doordat hierover al heel wat informatie over te vinden is en al wordt toegepast in het onderwijs, onderzocht ik andere manieren om een nieuwe taal aan te leren. Zo kwam ik uit op het mimisch taal leren of TPR. Om mij meer te verdiepen in deze taalleermethode heb ik verdere informatie opgezocht in verscheidene bronnen. Verder ben ik gaan onderzoeken hoe het mimisch taal leren wordt toegepast in verhalen (de TPRS-methode). Hierbij ging ik mij verdiepen in hoe je de TPRS-methode moet aanpassen, wat belangrijk is als je van hieruit een taalless wilt opstellen en waar je op moet letten.

3.1.2 Activiteiten voor het opstellen van de handleiding mimisch taal leren

Ik bracht een bezoek aan het asielcentrum te Lint waar ik sprak met de vrijwilligers en medewerkers die de vluchtelingenkinderen begeleiden. Hier ging ik navragen wat zij allemaal doen voor de kinderen, hoe ze de kinderen veilig laten voelen, hoe zij het Nederlands stimuleren en wat voor hen belangrijk is in de handleiding. Ik bevraagde mij rond de interesses en achtergronden van de kinderen in het asielcentrum.

Ik onderzocht nog extra bronnen over TPRS en het ondersteunen van woorden met gebaren en mimiek zodat ik mij hier voldoende in kon verdiepen. Van hieruit stelde ik samen met de gevonden literatuur over het welbevinden, het toepassen van de methodiek en de specifieke noden van de vrijwilligers een handleiding op. De titel van de handleiding is 'Hayya'. Dat is Arabisch voor 'Kom, we beginnen eraan!'

3.1.3 Uittesten van de handleiding

De handleiding ben ik eerst gaan uittesten in een vertrouwde omgeving, namelijk op mijn vorige stage school HET PALEIS in Diepenbeek. Ik mocht de handleiding uitproberen met een klein groepje anderstalige kleuters van 4jaar oud. Ik koos ervoor om de les uit te proberen over het thema de zwemles. Hierna ben ik de les over "Karim's droom" gaan uitproberen in Euroschool de Mozaïek in Houthalen. Ik mocht de les uitproberen in de 1ste kleuterklas met enkel anderstalige kleuters. Ik ben de handleiding hier gaan uittesten omdat de leerkrachten op deze school veel ervaring hebben met anderstalige nieuwkomers en mij hierover vele tips en feedback konden geven.

Door de feedback van ervaren leerkrachten en mijn ondervindingen tijdens het uitproberen van de handleiding in de scholen heb ik het stappenplan verder op punt gesteld en uitgebreid voor de vrijwilligers in het asielcentrum. Van hieruit ben ik gaan kijken of de handleiding effectief is, of er rekening gehouden wordt met het welbevinden en of de woordenschat duidelijk wordt overgebracht. Om voor de vrijwilligers aan te tonen hoe ze ermee te werk kunnen gaan, en hoe een les mimisch taal leren in elkaar zit, heb ik samen met de aanwezige kinderen de les rond "Karim's droom" uitgeprobeerd. Samen met een vrijwilligster heb ik de andere lessen besproken zodat zij zelf ook aan de slag konden gaan met de handleiding.

Als meerwaarde voor mezelf en om te kijken of de handleiding ook anderen zou kunnen helpen heb ik de handleiding vervolgens uitgetest op mijn twee stagescholen in Zuid-Afrika. Hier heb ik voorafgaand eerst een periode geobserveerd om de schoolwerking te ontdekken, en om de kinderen te leren kennen. Ik ben nagegaan of de handleiding effectief is en of een andere taal (het Engels) via de didactische methode TPR kan aangeleerd worden. In de Southern Cross school heb ik twee lessen uitgetest in het Nederlands, omdat hun omgevingstaal Engels was. In de crèche van de NGO Nourish heb ik twee Engelse lessen uitgetest want voor hen was het Engels een nieuwe omgevingstaal.

Ten slotte heb ik al mijn ondervindingen, tips en toevoegingen samengebundeld. Zo heb ik een antwoord kunnen geven op mijn onderzoeksvragen. De handleiding heb ik door het literatuuronderzoek, de bevestigingen en de try-outs helemaal op punt kunnen stellen om door te geven aan de vrijwilligers in asielcentra.

---

4. Resultaten theoretische literatuurstudie

4.1 Anderstalige nieuwkomers: wie zijn ze en hoe geef je hen het gevoel van veiligheid in een nieuwe omgeving?

Deze antwoorden hielpen een antwoord geven op de vraag: Hoe kan er tijdens het aanleren rekening worden gehouden met het welbevinden van de anderstalige nieuwkomer?

Om voor een krachtige taal- en leeromgeving te zorgen voor anderstalige nieuwkomers moet men eerst nagaan en vastleggen wie de anderstalige nieuwkomers zijn en hoe je ze kan opvangen in een nieuwe omgeving. Zo vertelt men verder dat het zorgen voor een veilige omgeving hun leven voorspelbaar en gestructureerd wordt. Zo kunnen ze alles beter verwerken (van Laere, 2015).

Anderstalige nieuwkomers zijn kinderen die nog niet lang in België zijn, en nog niet genoeg Nederlands kunnen spreken of begrijpen om de lessen te volgen (de Vlaamse overheid, 2016). Men zegt dat het grootste aantal anderstalige nieuwkomers vluchtelingen zijn door de vluchtelingencrisis van de laatste jaren door het gevolg van de oorlogen in Syrië en Irak (Crevits, 2016).

Vluchtelingen zijn mensen die gevlucht zijn uit hun land en zich buiten de grenzen van hun land bevinden. Hierbij hebben ze angst om vervolgd te worden omwille van hun ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of omdat ze horen bij een bepaalde sociale groep (bv. homo's, vrouwen, ...) (Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW, 2011). Wanneer deze mensen geen bescherming kunnen aanvragen in eigen land worden ze als vluchteling erkend (Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW, 2011). Het is erg belangrijk dat de asielzoeker kan aantonen dat hij individueel wordt vervolgd. Deze mensen moesten vertrekken uit hun thuisland en in erbarmelijke toestanden naar Europese landen vluchten (Bersini, 2016). Als de vluchtelingen aankomen in België kunnen ze asiel en bescherming aanvragen. Tijdens de asielprocedure wordt het hele verhaal van de vlucht naar België onderzocht en gaan ze na of de vluchtelingen recht hebben op bescherming. Als deze asielaanvraag wordt goedgekeurd, worden ze beschermd (Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW, 2011). Wanneer de asielprocedure loopt noemen we hen asielzoekers.

De vluchtelingen kinderen hebben veel meegemaakt en zijn vaak getraumatiseerd door hun ervaringen onderweg. Ze komen terecht in een hele nieuwe wereld die ver weg is van hun vertrouwde omgeving. De aangrijpende verhalen in het boek "Niemand weet dat ik een mens ben" vertellen de ervaringen over minderjarige vluchtelingen (Mortier Erwin, 2010). Vele onder hen wonen in asielcentra waar ze worden opgevangen en begeleiding krijgen in afwachting om te kunnen blijven (van Laere, 2015). In het artikel van Klasse: de school als een veilige haven voor vluchtelingenkinderen, wordt het nagaan van de juiste informatie benadrukt. Praat met de ouders over de kinderen, laat de kinderen iets over zichzelf vertellen, praat over de gezinssituatie en over de situatie in het land van herkomst (van Laere, 2015).

Zo ondervond men dat het erg belangrijk is om de taalachtergrond steeds goed na te vragen, dit houdt in: de moedertaal, de schoolachtergrond en de vlucht naar het nieuwe woonland (Groothoff F, 2016). Om een inzicht te krijgen over het kind moet men praten over de traumatische ervaringen, en meer informatie vragen aan andere begeleiders (Groothoff F, 2016). Voordat er aan een nieuwe taal kan gewerkt worden moet men eerst ingaan op het welbevinden (van Laere, 2015). Om te zorgen voor een veilige omgeving zowel in het asielcentrum als op school moeten de kinderen zichzelf kunnen zijn en tot niets gedwongen worden (Ramaut & Sterckx, 2016). Dit start met een warm onthaal. De kinderen zo gewoon mogelijk behandelen en betrekken in de dagelijkse activiteiten helpt mee aan hun zelfwaarde gevoel (Ramaut & Sterckx, 2016). De leerkracht vertrekt vanuit een positieve benadering en aanvaardt de zwakkere kanten van het kind. Kijk vanuit de talenten en de interesses. Betrek zoveel mogelijk de ouders en communiceer over het kind zodat het gevoel van openheid en veiligheid wordt verhoogd (van Laere, 2015). Zo wordt het kind behandeld als ieder ander kind. In de brochure voor anderstalige nieuwkomers geven Ramaut en Sterckx (2016) ook aan dat duidelijkheid en structuur nodig is om afspraken te maken en de kinderen aan te moedigen om mee te doen.

4.2 Hoe voor hen een rijke taalomgeving creëren?

Om in de omgeving van de kinderen te zorgen voor een rijke taalomgeving is het visualiseren van de woorden met foto's en duidelijke handelingen al dan niet gekoppeld aan woordplaatjes heel belangrijk. Dit maakt men duidelijk in de brochure van *eerste hulp bij anderstalige nieuwkomers* (Ramaut & Sterckx, 2016). Men moet de kinderen zelf laten antwoorden in hun moedertaal en inbreng laten geven in dagelijkse activiteiten. Dit geeft een grote meerwaarde op het goed voelen in de nieuwe omgeving (Groothoff F, 2016). Dit werd nog meer verduidelijkt in de bundel van Ramaut en Sterckx. Hier geeft men aan dat afbeeldingen, pictogrammen en gebaren meehelpen tijdens het ontdekken van de nieuwe taal en dat deze de communicatie ook vergemakkelijken.

Het onderzoeken wat de kinderen al kunnen en wat hen interesseert, geeft de mogelijkheid om hierop in te spelen. De kinderen zijn dan meer betrokken, en hierdoor leren ze de taal gemakkelijker (Ramaut & Sterckx, 2016). Om een nieuwe taal aan te brengen bij deze kinderen is het spreken in gemakkelijke woorden en korte zinnen die vaak herhaald worden erg belangrijk (Ramaut & Sterckx, 2016). De kinderen veel zelf laten vertellen, vragen laten oplossen en hun eigen taal hierbij betrekken, versterkt dit (Groothoff F, 2016).

De kinderen gaan door het luisteren en herhalen op een natuurlijke manier de woorden eigen maken. Dit kan met boekjes, bewegingsactiviteiten, uitstapjes waarin de concrete situaties worden weergegeven, liedjes of een kort gesprek, maar dit het best gekoppeld aan concrete ervaringen voor een duidelijker beeld (Ramaut & Sterckx, 2016). In het artikel taalonderwijs aan anderstalige kinderen in het tijdschrift *meer taal* wordt deze tip verduidelijkt en benadrukt met het actief oefenen van de woorden met klank en spraak. Hierbij vult de brochure taallijn voor NT2 (Quintus Bosz & Baccini, 2008) nog aan dat het gemakkelijker is voor de kinderen om langzaam te spreken ondersteund met gebaren en mimiek. Het handelen en verwoorden van jouw handelingen zorgt ervoor dat de kinderen een koppeling maken naar het woord, en deze automatisch sneller gaan onthouden (Quintus Bosz & Baccini, 2008).

4.3 Wat is TPRS en hoe de omgevingstaal hierdoor aanleren?

Koppeling naar deelvraag 1: Op welke manieren kan de omgevingstaal Nederlands via mimisch taal leren worden aangeleerd?

Rond anderstalige nieuwkomers in de klas, NT2-onderwijs en talensensibilisering vind je heel wat documentatie terug. Met deze documentatie kan men gemakkelijk in de klas aan het werk gaan om een omgevingstaal aan te leren bij de kleuters. Er wordt op scholen altijd aan talensensibilisering gedaan door de verscheidenheid aan culturen in de klassen. Talensensibilisering is het letterlijk gevoelig maken voor taal. Het is een proces dat altijd wordt uitgevoerd doordat we steeds verschillende talen mogen ervaren. Je kan er al mee beginnen van kleins af aan (Vlaamse Onderwijsraad, 2008). Binnen de principes van taalinitiatie gaat de nieuwe taal vooral herhaald worden via muzische activiteiten binnen de interesses van de kinderen in een veilige sfeer (Vlaamse Onderwijsraad, 2008). Ze zijn echter al vaak opgeschreven en verwerkt in handleidingen. Bij mimisch taal leren gaat men echter een nieuwe taal aanleren met bewegingen en mimiek. Hierrond heb ik onderzoekwerk gedaan naar hoe je deze methode kan gebruiken bij jongere kinderen om een nieuwe taal aan te leren.

Dr. James Asher vond op de San Jose State Universiteit in 1965 de term TPR of total physical response uit. Men gaat leren door te luisteren naar de woorden en deze na doen (Dyson, 2017). Dit is net zoals jonge kinderen hun moedertaal leren begrijpen, ze leren al doende de nieuwe woordenschat (Last, 2015). Dit wordt ook bevestigd door de theorie van L. Dyson, in zijn onderzoek wordt aangegeven dat voor een kind gaat spreken hij eerst fysiek zal reageren en zich zo gaat verplaatsen naar de verbale expressie. TPR herkent de "stille periode" waarin de woorden eerst worden geabsorbeerd, en vervolgens worden geproduceerd (Dyson, 2017). Mimisch taal leren is daarbij een goede manier van taal aanleren voor jonge kinderen doordat ze veel kunnen bewegen en mogen reageren. Het doet een beroep op de 3 leerstijlen: visueel door de gebaren en mimiek, auditief door het luisteren naar de woordenschat en fysiek door een actie uit te voeren (Last, 2015). Men vindt TPR een goede methode omdat de woorden aansluiten binnen thema's en bij interesses van de kinderen. De woorden zelf worden beter onthouden door de bewegingen, en ze kunnen steeds worden aangepast voor ieder kind. TPR kan gebruikt worden tijdens alledaagse routine-activiteiten, liedjes, spelactiviteiten en verhalen door het fysiek en mimisch reageren

---

(Dyson , 2017). De TPR methode is een methode die weinig stress oplevert doordat de anderstalige kinderen nooit gedwongen worden om te praten (Quintus Bosz & Baccini, 2008).

Na TPR is er de methode van TPRS (Teaching Proficiency through Reading and Storytelling). Verhalen brengen veel begrippen met zich mee en kunnen daarom de ideale manier zijn om een nieuwe taal aan te leren (Last, 2015). De woorden moeten begrijpelijk en interessant zijn, frequent worden herhaald en aangeboden met gebaren en bewegingen. Het verhaal moet aansluiten binnen de interesses van de kinderen en plezierig zijn zodat ze gemakkelijker betrokken worden (Last, 2015). Dit wordt ook aangegeven door de website nt2enalfa van Janique Vanderstocken, waar wordt verteld dat het langetermijngeheugen hierdoor word versterkt. Luisteren naar de vragen en antwoorden van de kinderen is heel belangrijk. Voor het verhaal kunnen visuele hulpmiddelen en muziek worden gebruikt. Op de website van tprs academy wordt alles hier in aangebracht, met hoe je kan zorgen voor de begrijpelijke input (TPRS academy, 2016). Korte zinnen en het visualiseren van de woorden blijft belangrijk. De zinnen moeten meermaals terugkomen en men moet ervoor zorgen dat er enkele details met humor in voorkomen (TPRS academy, 2016).

4.4 Mimisch taal leren gekoppeld aan moedertaal verwerving

Bij taal verwerven gaat een mens de taalvormen (klanken en schrijftkens) verbinden aan de betekenis van de taalvormen in verschillende situaties. Men gaat de taal begrijpen doordat de taal wordt uitgedrukt. Er zijn verschillende taalvormen zoals andere intonatie, een andere woordkeuze, een sterker volume of een ander accent. In ons brein werken verschillende zones samen om de taal te verwerken en te gaan verwerven. Zo zijn bepaalde zones gevoelig voor geluiden, andere zones helpen ons om opgepikte vormen met begrippen en ervaringen te verbinden en nog andere zones zorgen ervoor dat wij de taal kunnen produceren (Van den Branden, 2010). Door taal te gebruiken doe je veel dingen tegelijkertijd en in combinatie met mekaar.

De taalverwerving is een vlot en geleidelijk proces waar we al vanaf het begin actief mee aan de slag gaan door signalen en geluiden op te vangen die dan worden gelinkt aan anderen. Door het vaak herhalen van taal in concrete activiteiten worden de taalvormen begrepen en vastgehouden. Taal die aansluit bij interesses van het kind wordt sneller opgenomen en maken een grotere indruk op het brein. Het kind gaat niet enkel taal leren door de imitatie

---

maar ook door het proces van het taalsysteem dat stapje per stapje woorden gaat opnemen (Van den Branden, 2010).

Er wordt in het Handboek taalbeleid basisonderwijs van Kris Van den Branden (2010) aangegeven dat hoe meer interactie het kind krijgt hoe sneller de taalverwerving zal plaatsvinden. Wanneer een kind meer taalaanbod ontvangt gaat het kind sneller spreken. Het taalaanbod moet inspelen op de interesses van het kind en nieuwe elementen bevatten.

Om aan te tonen dat TPR lijkt op het proces van de moedertaalverwerving ben ik op zoek gegaan naar bronnen waarmee ik dit kan aantonen. Binnen de taalontwikkeling van de baby van pas na de geboorte zal hij eerst enkel reageren door te huilen op de uitdrukking en gebaren van de ouders, dit is ook wel de stille periode (Struyven, 2009). Na zes weken zal een kind proberen om geluidjes te maken om na zeven maanden te komen tot het proberen praten of het brabbelen en het reageren met gebaren. Vanaf het eerste levensjaar gaat het kind brabbelgroepjes uitbrengen die iets willen betekenen, en hierbij korte zinnen combineren. De kinderen gaan het taalgebruik van de volwassenen imiteren wat kinderen bij de lesjes van TPR ook gaan doen (Last, 2015). In deze levensfase is het herhalen van de woorden en veel communiceren heel belangrijk (Struyven, 2009). Tussen één en drie jaar breidt het betekenisvol taalgebruik uit en beginnen ze meer te begrijpen dan dat ze zeggen. Ze leren steeds meer woorden per dag en zijn in staat simultaan twee talen te leren. Dit is vergelijkbaar met het groeiend proces van een nieuwe taal aanleren (Struyven, 2009). Vanaf drie tot zes jaar zal de woordenschat steeds verder uitbreiden en leert de kleuter steeds correcter spreken. Ze gaan met leeftijdsgenoten communiceren en zichzelf of anderen kunnen beschrijven. De zinsbouw wordt steeds complexer en ze kiezen al beter het juiste woord (Struyven, 2009).

De tips die worden gegeven om taalontwikkeling te stimuleren zijn vooral alles om je heen benoemen, veel zingen en bewegen. Variëren in het stemgebruik en deze ondersteunen met prenten is hierbij ook belangrijk. Wanneer het kind tussen de anderhalf en drie jaar is, zijn korte zinnen en gemakkelijke woorden steeds belangrijk. Alles blijven aanwijzen en ondersteunen bevordert de ontwikkeling als maar meer (de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie, 2017). Deze tips kunnen ook gebruikt worden voor een krachtige taalomgeving van de anderstalige nieuwkomers.

De fases van het woordbegrip voor de moedertaalverwerving als voor de nieuwe taalverwerving lopen vrijwel hetzelfde. Door veel met het kind te praten leert het ervaringen begrijpen als er veel wordt gepraat over de situaties. Herhalen van de woorden en zinnen blijft hier belangrijk omdat dit ervoor zal zorgen dat het kind ze gaat uitspreken. Het kind zal ook eerst de woorden begrijpen alvorens de woorden worden uitgesproken (de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie, 2017).

Men kan vaststellen dat meerdere talen leren positief is voor de taalontwikkeling. Kinderen die op jonge leeftijd met meer dan één taal in contact komen, ontwikkelen sneller allerlei (meta linguïstische) inzichten in taal. Vanaf middelbare leeftijd wordt dit moeilijker doordat het brein minder soepel wordt met aanpassingen. De nieuwe taal gebruiken helpt niet enkel om de taal te verwerven, maar ook om ze klaar te houden om te gaan gebruiken (Van den Branden, 2010).

4.5 Conclusie literatuurstudie

Om ervoor te zorgen dat de anderstalige nieuwkomer zich veilig voelt in zijn nieuwe omgeving moet men eerst de taalachtergrond achterhalen. Het begint met een warm onthaal zodat het kind zich welkom voelt. Het kind mag in de nieuwe omgeving niet gedwongen worden en moet zichzelf kunnen zijn. Niet enkel de negatieve kanten bekijken, maar het kind positief benaderen is heel belangrijk. Wanneer het kind zich veilig voelt, kan er een rijke taalomgeving gecreëerd worden. Dit kan men doen door de woorden te visualiseren met prenten, gebaren en pictogrammen. Zo wordt de communicatie met het kind gemakkelijker. Laat het kind vragen beantwoorden in de eigen moedertaal, en betrek hem bij de dagelijkse activiteiten. Gebruik gemakkelijke woorden en korte zinnen terwijl je dit langzaam uitspreekt met veel mimiek. Oefen meermaals de woorden in verschillende actieve activiteiten zoals in liedjes, verhalen of uitstapjes. Een rijke taalomgeving aanbieden om de omgevingstaal Nederlands aan te leren kan men met de TPR methode of het mimisch taal leren. Dit betekent het aanleren van een nieuwe taal met bewegingen en mimiek. Het kind gaat luisteren naar de woorden en deze nabootsen. Het kind gaat eerst fysiek reageren en daarna verbaal. TPR is een goede manier van taal aanleren door het vele bewegen en het mogen reageren. De TPR methode kan ook toegepast worden in verhalen. Dit noemt men de TPRS methode of het woordenschat leren door een verhaal te vertellen. De woordenschat moet binnen het verhaal vaak herhaald en ondersteund worden met gebaren en bewegingen en aansluiten bij de interesses van kinderen. De zinnen van het verhaal komen meermaals opnieuw aan bod. Mimisch taal leren is een goede manier van taalverwerving omdat het de taal helpt ontwikkelen zoals de moedertaalverwerving. Er ontstaat eerst een stille periode waarbij de woorden worden opgenomen. Hierna gaan de kinderen de woorden imiteren die ze vaak horen. Wanneer de woordenschat wordt begrepen, breidt de woordenschat uit en gaan ze stilaan korte zinnen vertellen. Dit kan men steeds bevorderen door alles te benoemen en te ondersteunen met de gekoppelde gebaren.

---

5. Praktijkgedeelte

5.1 Beschrijving handleiding Hayya

Ik heb de handleiding Hayya ontworpen voor de geëngageerde vrijwilligers met tips en hulpmiddelen om het Nederlands al doende aan te leren bij anderstalige nieuwkomers. Door de vluchtelingencrisis is er een stijging van het aantal anderstalige nieuwkomers in Vlaanderen en Nederland (Crevits, 2016). Vele van deze anderstalige nieuwkomers komen voor een langere periode in asielcentra terecht. Om de situatie van deze mensen beter te kunnen begrijpen ben ik mij gaan verdiepen in verschillende bronnen. Zo vond ik informatie over anderstalige nieuwkomers, de vluchtelingencrisis, hun ervaringen en belevenissen, hoe je een rijke taalomgeving kan stimuleren en hoe je hen veilig kan laten voelen in de nieuwe omgeving. Vrijwilligers doen erg hun best om deze mensen te verwelkomen en te integreren in onze gemeenschap (Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW, 2016). De taal die er wordt gebruikt door de vrijwilligers om de kinderen na school te begeleiden tijdens dagelijkse momenten en kinderactiviteiten is erg belangrijk (Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW, 2016). Dit zorgt voor extra taalstimulering doordat ze op vragen gaan antwoorden en communiceren met de kinderen in hun vrije tijd. Om ervoor te zorgen dat de taalontwikkeling nog meer wordt gestimuleerd en er een rijke taalomgeving wordt gecreëerd, ben ik gaan zoeken naar verschillende manieren om dit te verrijken. Zo vond ik dat geregeld communiceren met kinderen en het stimuleren tot antwoorden in de moedertaal belangrijk is (Groothoff F, 2016). Ook ingaan op hun interesses en het verduidelijken van woordenschat met gebaren en mimiek wat werd aangehaald in de brochure van (Ramaut & Sterckx, 2016). Om het Nederlands aan de kinderen in een bepaalde methode aan te leren ben ik mij gaan verdiepen in de principes van mimisch taalleren of TPR (total physical response) uitgewerkt binnen TPRS (Teaching Proficiency through Reading and Storytelling). Hierna ben ik gaan kijken hoe ik deze principes kan toepassen in de verhalen, hoe de verhalen krachtig gemaakt kunnen worden door bewegingen en mimiek en hoe de woordenschat door de kinderen kan onthouden en begrepen worden.

De handleiding is opgesteld in verschillende delen, eerst een schets voor de vrijwilligers wat de handleiding in het kort inhoudt en waarom deze is opgesteld. Hierna een samenstelling van tips voor hoe ze zich kunnen voorbereiden op het 1ste contact met anderstalige nieuwkomers. Deze tips zijn een goede bevraging over het kind en de situatie, de

taalachtergrond achterhalen, gevoel van veiligheid bieden door de moedertaal te betrekken en hen zo gewoon mogelijk te behandelen. Deze tips vond ik terug in verschillende bronnen om rekening te houden met welbevinden van anderstalige nieuwkomers. Hierna kan de vrijwilliger terug vinden hoe je je voor kan bereiden op het verhaal aangebracht met de methode mimisch taal leren. Hier worden de verschillende stappen uitgelegd hoe het verhaal kan aangepast worden aan de leeftijdsgroep en hoe gebaren en mimiek gekoppeld kan worden aan de kernwoorden. Vervolgens worden de fases uitgelegd hoe men te werk moet gaan in een les mimisch taal leren en waarop men moet letten bij het vertellen van het verhaal. Het kan natuurlijk zijn dat er iets misloopt en er gebeurt iets dat niets gepland is, hiervoor zijn er ook enkele tips opgesteld om deze situaties goed aan te pakken. Als laatste staan de gekozen verhalen en uitgewerkte lessen opgelijst die ik heb uitgeprobeerd in de verschillende scholen en het asielcentrum aangepast aan hun leefwereld. De verhalen die worden aangepast naar de leeftijd van de kinderen en vind je terug op (Centrum voor Toegepaste Linguïstiek, 2010). Zo hebben de vrijwilligers enkele duidelijke voorbeelden om uit te proberen, en om vervolgens andere verhalen via deze methodiek aan te passen.

5.2 Reflecties try-outs handleiding Hayya

5.2.1 Reflectie uitvoeringen in de scholen: VB het PALEIS en Euroschool de Mozaïek

Mijn eerste uitvoering van de handleiding vond plaats op mijn stageschool tijdens het 1ste semester van dit schooljaar. Hier mocht ik met een klein groepje van zes anderstalige 4jarigen de les rond zwemmen geven. Ik koos voor dit verhaal omdat de woordenschat binnen hun leefwereld lag, maar nog niet gekend was. Ik begon de les met eerst een kennismakingsspelletje waarin we onze namen actief mochten zeggen. De kinderen herkenden mij nog wat voor hen een veilig goed gaf. Hierna begon ik met een opwarmingsoefening om zo de bewegingen en gebaren van het zwemmen in te oefenen. Hier was ik wat snel over gegaan, de opwarming had langer mogen duren zodat ze de bewegingen beter konden ontdekken. Na de opwarmingsoefeningen vond het eerste keer vertellen van het verhaal met de bijhorende gebaren en mimiek plaats. De kleuters waren erg geconcentreerd aan het luisteren en moesten lachen met de gekke bewegingen en gezichten. Ik vertelde het verhaal een tweede keer. Dit keer mochten de kleuters meedoen, en dit deden ze erg graag. Ze herkenden de bewegingen die ik had voorgedaan in de opwarming, die ze hadden gezien tijdens het verhaal en die ze daarna zelf mochten

uitproberen. De vele herhalingen van de zinnen en kernwoorden in de drie verschillende momenten lieten mij inzien dat het herhalen van de informatie erg belangrijk is. Het completeren van de kleuters was ook van groot belang. Dit zorgde voor een succeservaring en het goed voelen tijdens de bewegingen. Ik controleerde de woordenschat door de juiste prent te koppelen aan het woord en merkte dat twee kleuters de woordenschat sneller hadden opgenomen dan de andere kleuters. Dit kwam doordat zij al langer in België verbleven en al over meer Nederlandse begrippen beschikten. Om voor differentiatie te zorgen had ik voor deze kleuters extra details kunnen toevoegen en vragen kunnen stellen om de woordenschat te verwoorden.

Mijn tweede uitvoeringen van de handleiding vond plaats op de Euroschool de Mozaïek in Houthalen. Ik koos ervoor om de handleiding op deze school te testen omdat de school merendeels anderstalige kinderen bestaat. De leerkrachten hebben veel ervaring met NT2-onderwijs en zouden mij daarom kunnen helpen met tips en eventuele opmerkingen rond de les en de handleiding. Ik mocht de les gaan uitproberen in de 1ste kleuterklas met twaalf anderstalige kleuters. De leerkrachten gebruiken veel prenten en materialen om woordenschat aan te leren, ik ga hier kijken of het ook zonder prenten gaat. Ik koos voor het verhaal "Karim's droom" omdat het veel expressie en bewegingsmogelijkheden bevat. De dieren die erin voorkomen passen binnen de interesses van jongere kinderen. De tekst herschreef ik in een eenvoudige dialoogvorm waarbij de gebaren en bewegingen gekoppeld konden worden aan de kernwoorden. Bij elk dier paste ook een specifieke gezichtsuitdrukking zodat het makkelijker is om de dieren te herkennen. Voordat ik begon aan de les speelde ik eerst een uurtje mee tijdens het hoekenwerk, zodat de kleuters mij konden leren kennen. Na de 1ste speeltijd startte ik de les. Ik begon met een bewegingsopdracht waarbij ze moesten luisteren naar de savanne geluiden, en gelijktijdig de dieren moesten mee nabootsen. De kleuters deden dadelijk mee met de bewegingen en waren gefascineerd door de geluiden! Bij het verhaal vertellen de 1ste keer hadden ze een onmiddellijke bewegingsdrang om mee te doen. Dit komt omdat de kinderen fysiek wilden reageren op de taal omdat ze het begrepen. Bij de 2de keer het verhaal vertellen deden ze allemaal actief mee. Ze reageerden ook positief op de complimenten, en waren hierdoor meer gedreven om de bewegingen te laten zien. Door het vele bewegen waren ze wel moe na de 1ste vertelling en waren enkele niet meer aan het opletten omdat de vertelling vermoeiend was. Na de 2de vertelling controleerde ik of de kinderen de woordenschat hadden begrepen door na te gaan of ze de woorden konden koppelen aan de juiste prenten.

Dit verliep erg goed. De kinderen herkende de dieren en konden de bewegingen bij de dieren koppelen. Hierdoor kon ik duidelijk zien dat ze de fysieke actie hadden gekoppeld aan het dier zelf. Ze deden eerder de beweging van het dier na dan de naam te zeggen. Een actieve slotoefening was hier beter geweest om de bewegingen per dier te koppelen aan de juiste woordenschat. In de Euroschool de Mozaïek werd veel met prenten gewerkt. De klasleerkracht stond twijfelachtig tegenover het mimisch taal leren.

5.2.2 Reflectie uitvoering in het asielcentrum te Lint

Na de try-outs in de scholen was ik klaar om de handleiding te gaan uittesten in een asielcentrum. Ik kreeg de kans om langs te gaan in het asielcentrum van Lint. Eerst heb ik kennisgemaakt met de vrijwilligers en gevraagd naar hun noden voor de handleiding. Ze hadden nood aan een handleiding om de 1ste communicatie met anderstalige nieuwkomers te vergemakkelijken en methodes om woordenschat te herhalen. Ik bevroeg mij over de manieren hoe zij het Nederlands bij de kinderen stimuleren. Zo antwoordden ze, dat ze vooral onderling met hen spreken. De mensen en kinderen moesten leren om in het centrum Nederlands tegen elkaar te spreken. Ze vertelden mij dat er vijftien kinderen aanwezig zijn in het asielcentrum, en de meeste tot meer dan twee maanden blijven. Ze werden allemaal geplaatst in de scholen in de buurt, en na school worden ze opgevangen in het asielcentrum. Ik kreeg hier ook een kleine rondleiding van de faciliteiten en programma's in het asielcentrum. Op woensdagnamiddag is er een kinderactiviteit waar de kinderen creatieve activiteiten kunnen uitvoeren. Deze mocht ik nadien ook meevolgen. De activiteit was gericht op de leeftijdsgroep van 7-10 jaar. De kinderen moesten hier Nederlands spreken, want een taal spreken die anderen niet konden verstaan, werd als onbeleefd gezien. Ik leerde hier de kinderen kennen wat ervoor zorgde dat de kinderen openlijk met mij konden communiceren. Ze voelden zich op hun gemak en wilden zoveel mogelijk over zichzelf vertellen. Zo heb ik mij voorbereid op het 1ste contact, wat mij een welkomstgevoel gaf.

Ter voorbereiding van het uitvoeren van het verhaal heb ik kritisch de tekst en bewegingen van "Karim's droom" nog eens doorgenomen en ingeoeffend. Ik zorgde nu voor nog meer mimiek en expressievere gebaren. Voor het mimisch verhaal mochten alle kinderen meedoen. Hierdoor waren we met acht kinderen waarvan drie kinderen kleuters waren en vijf kinderen ouder dan acht jaar. Door dat groot leeftijdsverschil was er een groot verschil in talenkennis. Ik was benieuwd hoe ze zouden reageren en of de kleuters iets konden bijleren. Ik begon met het bewegingsspel waarbij ze moesten luisteren naar de dierengeluiden en

hierbij de dieren moesten uitbeelden. Voor de kleuters was de voorbereiding van de woorden nuttig maar voor de oudere kinderen niet meer. Zij stonden al verder in hun taalontwikkeling en kenden de dierennamen. Tijdens de 1ste vertelling van het verhaal waren de oudere kinderen niet goed aan het opletten. Ze stoorden hierbij de kleuters omdat het voor hen te gemakkelijk was. De kleuters waren wel geïnteresseerd in het verhaal, omdat het binnen hun leefwereld lag. Het uitbeelden van de bewegingen tijdens de 2de vertelling deden ze heel graag mee. Ze herkenden de bewegingen door de herhalingen, en door het krijgen van de complimenten deden ze steeds meer nabootsing mee. Als controle of de kinderen de bewegingen konden koppelen aan de prenten en woordenschat had ik gezorgd voor een actiever slot spel. Één voor één mochten ze met de dobbelsteen werpen, het dier op de foto bekijken, de naam vertellen en de juiste beweging nadoen. De beweging deden we hierna allemaal samen om zo vervolgens opnieuw te gooien. De kinderen vonden dit allemaal leuk om te doen omdat het voor hen iets nieuws was. Het was een leukere manier als oefening ter controle van de woordenschat. Voor de jongere kinderen was het effectiever geweest als ik de les nog eens had herhaald met hen. Kinderen tussen de 4 en 7 jaar zijn nog volop in hun taalleerproces en daarom was de handleiding meer voor hen geschikt. Deze ondervinding heb ik bij vermeld in de handleiding als informatie voor de vrijwilligers.

5.2.3 Reflectie uitvoeringen in Zuid-Afrika: NGO Nourish crèche

Voordat ik mijn eerste uitvoering van een les mimisch taal leren kon uitproberen in de crèche van de NGO Nourish in Zuid-Afrika heb ik eerst enkele weken de kinderen geobserveerd en ervoor gezorgd dat ze aan mij gewend geraakten. Er zaten 20 kinderen in de crèche en twee leerkrachten die voor hen zorgden. Het was voor hun een hele nieuwe ervaring om drie nieuwe 'blanke' leerkrachten iedere dag te zien. Ze waren gewend om iedere dag hun moedertaal te horen, en enkel tijdens de les momenten Engels te horen. Het lesgeven verliep er ook erg schools met het nazeggen van getallen van één tot tien en het overlopen van de dagen van de week. Het koppelen van bewegingen, gebaren of prenten aan woorden kenden ze niet. Ik sprak gedurende het gehele verblijf Engels tegen de kinderen ondersteund met gebaren. Hierbij moesten ze veel nadenken, maar na enkele weken zag ik duidelijk verschil. De gebaren van opruimen, toilet gaan, handen wassen, schoenen aandoen en vele andere werden door de herhalingen onthouden en uitgevoerd. Om de taalachtergrond van de kinderen beter te kunnen achterhalen en nagaan heb ik enkele vragen gesteld aan Sarah. Sarah is de oprichtster van het project Nourish en zorgt ervoor dat de kinderen onderwijsleerkansen krijgen om verder te gaan naar het lager onderwijs.

1 Inhoudelijke vragen rond de school- en taalachtergrond over de NGO Nourish crèche

Op 22 februari heb ik een gesprek gehad met Sarah, de verantwoordelijke van de NGO Nourish. Ik mocht haar openlijk vragen stellen over de taal en het onderwijssysteem van de NGO Nourish crèche. Ik vroeg haar welke talen ze spreken in de crèche en wat de moedertaal is van deze kinderen. Ze vertelde dat de kinderen als moedertaal allemaal Tonga spreken, maar je ook veel rondom Hoedspruit de taal Shangaan hoort die ook wel lijkt op het Tonga. De kinderen krijgen lessen in het Engels over de Afrikaanse dieren en het alfabet. De leerkrachten zelf spreken wel in het Tonga tegen hen wanneer ze iets gaan uitleggen of alledaagse dingen gaan doen zoals eten of naar het toilet gaan. Sarah zelf koos voor de schooltaal Engels in de crèche omdat er in Zuid-Afrika 11 verschillende officiële talen worden gesproken. Engels is een wereldtaal waardoor als ze deze beschikken later sneller aan werk kunnen geraken. De kinderen zelf hebben geen kennis van het Engels want hun enige taal die ze bezitten is het Tonga, en daarom wil Sarah hen hierover meer bijleren. Ze doen dit niet volgens een bepaalde methode maar door vooral het herhalen van de woorden en door het laten na spreken van de leerkrachten. Ze vindt dit zelf niet de beste keuze om het Engels aan te leren maar wel het snelste omdat ze toch wat woordenschat moeten kunnen nazeggen vooraleer ze naar het lager onderwijs mogen gaan. Sarah vertelde ook dat de leerkrachten nog geen bijscholing hebben gehad en niets afweten van spreken met expressie en mimiek. Ze spreken vrij eentonig tijdens verhalen en lessen. De ouders van de kinderen stimuleren ook niet of weinig het Engels en spreken vooral hun eigen taal tegen de kinderen. Ze doen hiervoor weinig moeite omdat voor hen de basisbehoeften het belangrijkste zijn. Vele van deze kinderen hebben geen ouders meer die voor hen zorgen, en daarom wonen ze bij hun grootouders. Zij zorgen voor het eten en voor de was en dit is voor hen het belangrijkste. Ik vroeg ook aan Sarah of er enkele specifieke zaken waren die de kinderen moesten kennen voordat ze naar de lagere school gaan. Hierop zei ze dat een uniform hebben vooral het belangrijkste is en het alfabet, zeggen wie ze zijn in het Engels en het tellen van 1-10 in het Engels. Ze moeten dit niet begrijpen enkel het kunnen vertellen is belangrijk. Omdat ik enkele bemerkingen had op het aanleren van de Engelse taal vroeg ik of dat de kinderen hun moedertaal zelf al goed beheersen. Sarah reageerde hierop dat deze voor hen ook nog moeilijk is en dat ze nog volop in hun ontwikkeling hiervan zitten. Ze vertelde dat de kinderen eerst nood hebben aan extra woordenschatlessen in het Tonga maar dat de tijd hiervoor te kort is. Ze zei ook dat variatie geven in de nodige lessen beter

---

zou zijn om de begrippen aan te leren maar hiervoor moeten de leerkrachten eerst worden opgeleid (Dawn Berghs. S. persoonlijke informatie, 22 februari 2017)

2 Reflectie try-out verhaal Karim's droom in het Engels

Als meerwaarde voor mezelf om na te gaan of de handleiding ook hier van toepassing kan zijn, alsook om de leerkrachten nieuwe ideeën te geven om het Engels aan te leren heb ik twee verschillende lessen mogen uitproberen. Als eerste probeerde ik het verhaal van Karim's droom uit. Deze heb ik eerst herschreven in het Engels en geoefend met de bijhorende gebaren en mimiek. Om de les te starten legde de leerkracht eerst in hun moedertaal uit wat ik ging doen. Ik begon met de bewegingsoefeningen om hen te laten kennis maken met de dierenbewegingen en geluiden. Wanneer ik hiervoor de Savanne geluiden opzette waren ze allemaal benieuwd van waar de geluiden kwamen. Ze moesten wennen aan het idee van een radio omdat ze dit nog niet kenden. Bij het uitbeelden van de bewegingen herkenden ze al dadelijk de giraf en de olifant. Deze dieren herkennen ze vanuit de leefomgeving en de woorden hebben ze al eens gehoord in het Engels. Ze bewogen ook heel spontaan mee met grote bewegingen, omdat ze dit dagelijks doen. Bij de eerste keer vertellen van het verhaal wilden ze spontaan meebewegen door de natuurlijke bewegingsdrang. Het verhaal was binnen hun interesses en leefwereld waardoor ze nog meer wouden meebewegen en enthousiast toekeken. Ze vonden ze gezichtsexpressies en gebaren erg grappig omdat ze niet gewend waren om naar een bewegend verhaal te luisteren. Bij het samen uitbeelden van het verhaal vonden ze het leukste om al bang hebbend weg te rennen. Ze werden wel steeds minder betrokken door de duur van het verhaal. Hierdoor ben ik overgegaan naar de controle van de woordenschat. De opdracht vonden ze nog onduidelijk en moest ik versterken met meer herhalingen van de bewegingen. Enkele kleuters ontdekten dat ze de juiste prent moesten zoeken, hierdoor begrepen de andere kleuters het ook. Dit kwam doordat deze kleuters ouder waren en de jongere hen gingen imiteren. Ze gingen de bewegingen analyseren en herkennen op de prenten. Daarom gingen we de bewegingen nog eens koppelen aan de woorden als extra herhaling. Het vele herhalen van de woorden was hier duidelijk erg nuttig. De kinderen gingen de woordenschat imiteren bij het zien van de dieren. De kleuters gingen door het steeds herhalen van de dieren en de dierenbewegingen natuurlijk taal leren. Ze absorbeerde de nieuwe taal tijdens het verhaal en produceerde hierdoor met vertrouwen de bewegingen. Dit is sterker dan enkel de bijhorende prenten aan de woordenschat te koppelen.

3 Reflectie try-out verhaal de zwemles in het Engels

De tweede les mimisch taal leren ging over het verhaal 'de zwemles'. Ik had hierbij eerst het verhaal ook omgezet naar het Engels en bijhorende materialen gezocht om enkele woorden duidelijker te maken. Doordat het voorbereiden van de woordenschat zo belangrijk bij hun was, koppelde ik de woordenschat al aan de zwembewegingen tijdens de beginnende oefening. De kleuters ontdekten de bewegingen door van de ene kant naar de andere kant op verschillende manieren te zwemmen. Hierbij ontdekte ik dat ze de bewegingen niet herkenden. Ze vonden het wel leuk om te springen en te duiken maar deze bewegingen waren nog onbekend. Ik had om meer in de sfeer te komen beter geluiden weergegeven van water. De bewegingen waren ook onbekend omdat de kinderen niet gewend zijn aan zwemmen in water. Voor hen is leren zwemmen niet essentieel en hebben ze het nog niet uitgeprobeerd. Dit merkte ik terug wanneer ik het verhaal een eerste keer vertelde met de uitgevoerde bewegingen en mimiek. Doordat ze een zwemles zelf niet kennen waren de begrippen ook moeilijk om te linken bij elkaar. Het verhaal was niet gelinkt aan hun leefwereld waardoor er een mindere betrokkenheid was. Er was wel een drang om mee te bewegen bij de tweede keer wanneer ik het verhaal vertelde maar de begrippen werden niet herkend. Ze waren ook heel moe door het vele bewegen en analyseren met de woordenschat. De controle deed ik door de moeilijkheid van het verhaal eerst herhalend met de bewegingen en het woord. Hierna mochten ze de juiste prent samen zoeken. De oudere kleuters hielpen de anderen wat zorgde voor een succeservaring van beide. De prenten waren voor hen te moeilijk om te koppelen aan de woordenschat en daarom drong ik vooral niet aan. Ik zorgde eerder voor meer herhalingen van de bewegingen, omdat dit voor hun leeftijd meer van toepassing was. De uitvoeringen duurde ook te lang. De kleuters waren niet gewend om zo lang te luisteren en de woordenschat te analyseren. Door de uitvoering van de les heb ik in de handleiding de tijdsduur aangepast van 50min naar 30min. Het zou effectiever zijn geweest om bij deze groep kleuters het verhaal dikwijls te herhalen gespreid over enkele dagen en vervolgens de woordenschat te controleren.

5.2.4 Reflectie uitvoeringen in Zuid-Afrika: Southern Cross School

Na vier weken stage te lopen in de NGO Nourish crèche kreeg ik de kans om twee weken actieve stage te lopen op de privé school genaamd Southern Cross. Om de verschillende kinderen, leerkrachten en het onderwijssysteem te leren kennen stond ik de eerste drie dagen in de verschillende klassen van baby's tot de oudste kleuters. Hierna mocht ik de laatste week meehelpen en lessen geven in de porcupines klas. Dit is bij ons genaamd de

2de kleuterklas van de 4-jarige kleuters. In deze klas zaten zestien kleuters en één leerkracht. De kinderen krijgen in het Engels les en moeten Engels spreken in de school. Ze krijgen er les op een al meer speelsere manier dan in de Nourish crèche. Er hangen veel prenten van de letters en begrippen op en hier wordt steeds naar verwezen. De telwoorden, de weersbegrippen en de dagen van de week worden onthouden in liedjes vorm en nieuwe begrippen worden ondersteund met de bijhorende gebaren. Voor ik een lesje mimisch taal leren kon uittesten heb ik de kinderen eerst leren kennen, en meegeholpen tijdens andere lessen. Om de taalachtergrond van de kinderen beter te kunnen achterhalen en nagaan heb ik enkele vragen juf Sam. De leerkracht van de Porcupines klas. Zij kon mij wat meer vertellen over de taalkeuze en taalleermethodes om een nieuwe taal aan te leren.

1 Inhoudelijke vragen rond de school- en taalachtergrond van de Southern Cross School

Op 27 maart 2017 mocht ik samen zitten met juf Sam, de kleuterjuf van de 4-jarigen op de Southern Cross school. Ik stelde aan haar ook enkele vragen over de talen en de methodes om de taal aan te leren. Mijn eerste vraag ging over de taal op school en welke ze hier spreken. Ze antwoordde dat de kinderen op school Engels moeten spreken. Vele onder hen hebben als moedertaal Engels en spreken dit ook vloeiend. Voor sommige is Engels hun 2de taal en is de moedertaal Afrikaans of Shangaan. Op de Southern Cross school kozen ze voor de schooltaal Engels omdat toen Hoedspruit nog maar pas gegroeid was, er nood was aan een Engelse school. Dit kwam omdat er enkel scholen waren waar er Afrikaans of een andere taal werd gesproken. Juf Sam spreekt zelf ook Engels als moedertaal en hierdoor geeft ze ook Engels omdat dit in haar comfortzone ligt. Hierna vroeg ik haar over de verschillende moedertalen en hoe hierop wordt ingespeeld. Zo vertelde ze dat alle kinderen Engels spreken en verstaan. Zij zelf verstaat een beetje Afrikaans waardoor ze zich wel kan behelpen en de woorden kan vertalen als er soms iets niet wordt begrepen. Kinderen die Shangaan, Tonga of een andere Afrikaanse moedertaal spreken en het Engels op bepaalde momenten niet begrepen werd door de 2 hulp leerkrachten vertaald. Zij spreken verschillende Afrikaanse talen of begrijpen ze. Ik vroeg ook aan haar of er veel gebruik wordt gemaakt van gebaren en expressie. Ze vertelde dat ze erg veel gebaren gebruiken om nieuwe woorden uit te leggen. Bij kinderen die een andere moedertaal hebben, worden ook alledaagse woorden ondersteund door gebaren. Om een inzicht te krijgen van de verschillende technieken die ze gebruiken om het Engels aan te leren toonde ze mij verschillende kaarten met prenten om deze woorden te verduidelijken. Ze liet verschillende

woordenschat en aftelliedjes horen die er ook werd gebruikt om de woordenschat te ondersteunen. Eerst worden de basiswoorden aangeleerd met gebaren en daarna gaan ze pas over naar de moeilijkere woordenschat. Ik was ook benieuwd naar de ouderparticipatie op de school rond het stimuleren van het Engels. Ze vertelde mij dat de ouders het Engels steeds moeten stimuleren en oefenen thuis zodat het kind de woorden niet verleren. De kinderen krijgen ook huiswerk mee naar huis om de woorden te blijven herhalen. Ik vroeg ook of de kinderen met een andere moedertaal deze al goed onder de knie hadden. Zo vertelde ze dat ze eerst Engels moeten kennen en pas later ingaan op bijvoorbeeld het Afrikaans (Juf Sam. persoonlijke informatie, 21 maart 2017).

2 Reflectie try-out verhaal de zwemles: Bij de 4-jarigen in het Nederlands

Wanneer de kinderen mij kenden en zich goed voelden bij mij kon ik een mimisch verhaal uitproberen in de klas. De leerkracht was hierbij heel enthousiast en had hierover nog nooit iets gehoord. Ik begon de les met het vertellen in het Engels wat ik ging doen. Toen ze horen dat ik het verhaal ging uitbeelden en vertellen in het Nederlands waren ze erg benieuwd. Enkele waren benieuwd maar toch ook bang dat ze het niet zouden begrijpen omdat het Nederlands iets helemaal nieuw was. Om de woorden voor te bewerken gingen we het bewegingsspel spelen door te zwemmen in verschillende zwembewegingen van de ene naar de andere kant van de klas. Ik had geluiden van water opgezet om hen in de juiste sfeer te brengen. Ze vonden het leuk om op deze manier te bewegen. Ze herkenden de bewegingen al doordat ze op school gewend zijn om te gaan zwemmen. Vanaf 3 jaar krijgen de kinderen op de Southern Cross school zwemles, waardoor zij de bewegingen al kennen en de begrippen aansluiten bij hun leefwereld. Na de bewegingsoefeningen vertelde ik het verhaal een 1ste keer met gebaren en bijhorende mimiek. Ze moesten automatisch lachen van de taal en de mimiek. Ze hoorden enkele woorden in het Engels terugkomen zoals Socks en head. Ze vonden het grappig om de begrippen mee te herhalen, maar waren steeds aandachtig aan het luisteren. Wanneer de een 2de keer mochten meebewegen herhaalden ze de begrippen mee. Bij enkele waren de begrippen al opgenomen en herkend doordat ze konden aanvullen welke kleren we nu moesten aandoen. Door de herhalingen en het imiteren herkenden en begrepen ze de woordenschat. Ze gingen verbaal reageren op de handelingen die ze eerder hadden gezien en gekoppeld werden bij de woordenschat. Bij het eindspel als controle bootsen we eerst samen de bewegingen uit per kernwoord, en vervolgens zochten we hierbij de juiste foto's. Dit verliep moeizamer omdat ze allemaal afgeleid waren door de op de grond liggende prenten. De leerkracht gaf me een goede tip om de kleuters elk een

prent te geven, en hen deze dan in de lucht te laten steken bij het zien van de juiste beweging of horen van het woord. Zo kunnen de andere kinderen ook meezoeken en volgen. Dit was een goede tip en heb ik bijgeplaatst aan de eindspellen van de verhalen in de handleiding. De les was erg goed op leeftijd van de kinderen en sloot aan bij de leefwereld. Doordat zij al dagelijks aan een 2^e taalontwikkeling doen door de schooltaal en moedertaal te vertalen zijn ze zich beter bewust van de verschillende klanken en de gelijkenissen tussen de gekende en nieuwe taal. Ze worden ook geprikkeld om de nieuwe taal op te nemen, dit werd duidelijk door het spontaan vergelijken en vertellen wat er komen zal.

3 Reflectie try-out verhaal pannenkoeken bakken: bij de 5-jarigen in het Nederlands.

Om na te gaan hoe de oudere kleuter van 5jaar zouden reageren op een mimisch taalleerlesje mocht ik mijn 2de try-out uitvoeren bij de 'wilddogs'. Dit zijn de kleuters die in de Grade R zitten. De grade R is een tussenklas waar de kinderen worden klaargestoomd om naar grade one te gaan. In deze klas worden er vooral activiteiten gedaan om de doelen van grade one te bereiken. Voor deze try-out koos ik voor een verhaal met moeilijkere begrippen maar die ook aansloot bij hun leefwereld. Hiervoor koos ik het verhaal pannenkoeken, omdat deze in Zuid-Afrika ook gekend zijn. Het verhaal bevat moeilijkere kernwoorden, en er worden kleinere gebaren aan gekoppeld. Ik vertelde aan hen in het Engels wat ik een verhaal met bewegingen kwam vertellen, en ze goed moesten luisteren omdat het verhaal in mijn moedertaal was. Ze waren erg geschrokken omdat ze dachten dat het erg moeilijk zou zijn. Om te beginnen overliepen we één voor één de ingrediënten samen met de bewegingen. De kleuters mochten hierbij meebewegen en de woorden luidop meezeggen. We gingen sneller en trager roeren in het deeg voor meer dynamiek. Ze vonden het Nederlands grappig en zagen de humor in de bewegingen. Bij de 1ste vertelling hadden ze al snel de drang om mee te bewegen, en dat deden ze ook. Bij de 2de vertelling deden ze allemaal goed mee, maar ik zag dat het verhaal moeilijker was om mee in te leven. Er horen kleinere bewegingen bij en minder mimiek. Ze begrepen de woordenschat wel doordat ze samen met mij opzoek gingen naar de ingrediënten en materialen in de kast. Ze herhaalde de woordenschat en vulden aan wat nog in het beslag moest komen. Hieruit werd duidelijk dat dat het verhaal aansloot bij hun leeftijd. De kinderen decodeerden het Nederlands naar woorden in het Engels zoals Milk en Sugar. Ze zijn het decoderen gewend bij de 2de taallering Engels, en het Nederlands sluit aan bij de Afrikaanse woordenschat. Als controle oefening probeerde ik de tip van juf Sam uit. De kinderen kregen elk een prent met een

ingrediënt van pannenkoeken, een handeling of een keukenmateriaal. Ik beeldde de kernwoorden uit gekoppeld aan het woord. De kleuters gingen vlot hun prent in de lucht steken, en hielpen elkaar bij het zoeken van de juiste oplossing. Het gaf veel succeservaringen en blije gezichten. Ik gaf hen hierbij zoveel mogelijk aanmoedigingen en complementen waardoor ze allemaal enthousiast meezochten! Als laatste vroeg ik welke Nederlandse woorden ze hadden onthouden, vooral de woorden die leken op het Engels zoals suiker, melk, ei en pannenkoeken bleven hen bij omdat hier vooral de nadruk op gelegd werd. Ze waren door het kunnen zeggen van de vele Nederlandse woorden erg trots op zichzelf en ik ook op hen! Het navragen van de woordenschat is zeker een goede oefening voor de oudere kleuters om de controle te voeren over de woordenschat. Ik heb deze ook bijgevoegd als extra oefening om te controleren wat ze hebben onthouden.

5.3 Antwoorden op deelvraag 2 en 3

5.3.1 Beantwoording deelvraag 2

Hoe kan er tijdens het aanleren rekening worden gehouden met het welbevinden van de anderstalige nieuwkomer?

Om een antwoord te geven is het allereerst belangrijk om je te bevragen over de kinderen, wie ze zijn, vanwaar ze komen, welke moedertaal ze spreken en of er een school achtergrond is (Groothoff F, 2016). Je moet met de kinderen kennis gemaakt hebben, zodat zij weten wie jij bent en dat zij weten dat ze bij jou terecht kunnen. Dit doe je door te communiceren met de kinderen, hen te laten vertellen over wat ze hebben gemaakt of over iets helemaal anders zoals hobby's of interesses. De communicatie kan worden verduidelijken met gebaren en mimiek zodat het eerste contact vlotter verloopt (Ramaut & Sterckx, 2016). Zo voelen de kinderen zich veiliger en herkennen ze jou, waardoor een volgend contact gemakkelijker wordt. De kinderen zo gewoon mogelijk behandelen en je behouden voor medelijden. De kinderen niet dwingen om een activiteit of bewegingen mee te doen maar hen steeds aanmoedigen en zorgen voor complimenten (Ramaut & Sterckx, 2016). Zo worden ze zelf zekerder en dit zorgt voor succesmomenten waarop ze trots kunnen zijn. Het is dan ook belangrijk dat je positief kijkt tegenover de kinderen en hun zwakheden aanvaardt. Door de zorgen voor differentiatie oefeningen voor kleuters die het verhaal moeilijker of gemakkelijker vinden wordt er ingegaan op de zone van de naaste ontwikkeling waardoor hun tweede taalontwikkeling wordt verder gestimuleerd. Hierbij is het belangrijk dat de kinderen steeds elkaar kunnen helpen en dat ze de mogelijkheid krijgen om in de thuistaal te reageren (Groothoff F, 2016).

5.3.2 Beantwoording deelvraag 3

Hoe ga ik de gevonden structuur voor het aanleren van de omgevingstaal via mimisch taal leren toepassen in Zuid- Afrika?

Eerst moest er kennis gemaakt worden met de kinderen. Dit duurde wat langer dan één dag of activiteit omdat de kinderen gewend moesten worden aan mij. Zo kon ik de beginsituatie voldoende inschatten. Het was het belangrijk dat de uitleg over de les in het Engels werd verteld. In de Nourish crèche werd het Engels vertaald door de leerkrachten in het Tonga.

Het verhaal moest met nog expressievere bewegingen en mimiek verteld worden, zodat ze van elkaar onderscheiden konden worden. Meer mogelijkheden voor bewegen was ook belangrijk door de bewegingsdrang om fysiek te reageren op de taal, en om zo de fysieke acties te koppelen aan de woordenschat (Dyson, 2017). Kernwoorden die onduidelijk waren met gebaren werden verduidelijkt met concrete materialen zoals een handdoek en pollepel. Om ervoor te zorgen dat de kinderen betrokken zijn en veel woordenschat bijleren moeten de verhalen en activiteiten aansluiten bij hun leeftijd en leefwereld. Dit moet goed nagevraagd en onderzocht worden om onduidelijkheden te voorkomen. De aanpak van voor- en nabewerken met het inleidend bewegingsspel, de twee vertellingen en het controle spel werden goed toegepast. De taalverwerving kwam hierdoor op gang door het verbaal gaan reageren op de handelingen (Van den Branden, 2010). De kinderen moeten steeds worden aangemoedigd zodat ze zich zelfzeker voelen. Niet dwingen en hen elkaar laten helpen waar nodig in de moedertaal sluit hier ook bij aan. Voor de Afrikaanse kinderen was een les mimisch taal leren helemaal nieuw. Ze waren ook niet gewend om 50 minuten aandachtig te luisteren en mee te bewegen. Hierdoor waren ze snel moe en minder betrokken. De les opsplitsen in twee lessen met veel herhalingen zodat één les 25 minuten duurde zou beter zijn geweest. Om de verhalen te verduidelijken was muziek en geluid een grootte meerwaarde. Deze moesten beter eerst worden aangekaart zodat er geen verrassingen ontstonden. Als laatste moest bij het controlespel de prenten worden besproken en gekoppeld worden aan de bewegingen. Zo werd er meer herhaling aangeboden, gingen de kinderen de kernwoorden sneller opnemen en ze herkennen. De hoeveelheid herhalingen waren hier erg van belang. Hierop inspelen door hen linken te laten leggen tussen de geziene bewegingen en de gehoorde woordenschat was heel belangrijk. Doordat de kinderen op de Southern Cross school al aan een 2de taalontwikkeling deden door les te krijgen in het Engels, werd het leren van nieuwe talen gemakkelijker voor hen (Van den Branden, 2010). Ten slotte kon ik hieruit concluderen dat meertalig onderwijs op jonge leeftijd goed is, en dat deze kinderen andere talen gemakkelijker gaan opnemen (Van den Branden, 2010).

5.4 Conclusie praktijk onderzoek

Uit de verschillende uitvoeringen van verschillende mimische taal leer verhalen leerde ik hoe belangrijk het is om eerst met de kinderen kennis te maken door enkele kennismakingsactiviteiten en momenten. Zo voelen ze zich veilig en hierdoor kon ik meer inspelen op de kinderen hun kennen en kunnen. De opstelling van de methode door eerst het bewegingsspel, daarna de twee vertellingen en het controlerend slot waren zeker nodig voor de kinderen. De methode was effectief doordat de kinderen de kernwoorden met de gekoppelde bewegingen vaak gingen herhalen en beoefenen, waardoor er al snel resultaat te zien was zoals het linken aan de Engelse woorden, en het kunnen koppelen van de beweging en het kernwoord aan de prent. Tijdens de lessen kwam de drang om te willen meebewegen terug bij ieder kind. Ze konden niet stilstaan en wilden zo snel mogelijk mee de bewegingen uitvoeren wat voor een hogere betrokkenheid zorgde. Voor de kinderen was een les mimisch taal leren helemaal nieuw. De humor in de verhalen zorgden ervoor dat ze mee wilde vertellen en nabootsen. De bewegingen uitvoeren in het inleidend spel, tijdens het verhaal alsook in het slot zorgde hier ook voor doordat de bewegingen tijdens drie verschillende activiteiten terug kwamen. Door deze dynamiek en herhalingen van de bewegingen kwam het hen bekend voor, en gingen ze vlotter meebewegen en de opdrachten uitvoeren. Ik merkte dan ook bij de uitvoeringen dat het bewegingsspel in de inleiding langer mocht uitgevoerd worden, en dat het slotspel met prenten actiever mocht zijn om de betrokkenheid te bewaren. Complementen geven en zorgen voor succeservaringen was bij ieder kind even belangrijk als de herhalende begrippen. Hierdoor voelden ze zich zelfzeker en durfden ze actief meebewegen. Door de lessen uit te proberen in Zuid-Afrika ondervond ik dat kinderen die al een tweede taal leren zoals de kinderen op de Southern Cross school sneller de woorden gaan decoderen en herkennen. Dit maakt de nieuwe taal leren gemakkelijker en sneller door de woorden te koppelen aan bewegingen en ze hierdoor sneller te gaan onthouden. Ten slotte kon ik concluderen dat bij de try-outs het erg belangrijk is om na te gaan wat de kinderen hun interesses zijn, hun leefwereld en wat hun ontwikkeling is op taalniveau. Zo kan het verhaal beter gekozen en aangepast worden naargelang de leeftijd en de zone van de naaste ontwikkeling.

---

6. Conclusie onderzoek

6.1 Antwoord onderzoeksvraag

In hoeverre helpt de handleiding mimisch taal leren vrijwilligers in asielcentra om de omgevingstaal Nederlands aan te leren bij anderstalige nieuwkomers?

Allereerst kon ik uit het onderzoek concluderen dat de veiligheid en het welbevinden van de kinderen voorop komt te staan. Dit kan door te zorgen voor een goed onthaal en het eerste contact. Als voorbereiding op het 1ste contact moet men zich goed bevragen over de afkomst van de kinderen, hun omstandigheden en gezinssituatie. Hierna moet er gezorgd worden voor een eerste kennismakingen en het goed communiceren onderling door het te hebben over interesses en bezigheden. Vervolgens moet de taalachtergrond en de beginsituatie nagegaan worden door te observeren. Zo kan men het taalniveau inschatten. Dit werd a.d.h.v. de try-outs duidelijk hoe belangrijk het was om te zorgen voor een goede kennismaking en het achterhalen van de beginsituaties. Zo kan de les mimisch taal leren vlotter verlopen. De handleiding helpt hierbij de vrijwilligers voor te bereiden op het 1ste contact met de anderstalige nieuwkomers voorafgaand op het aanleren van de Nederlandse taal. Door na te gaan hoe men kan zorgen voor een rijke taalomgeving kon er worden voorbereid op het mimisch taal leren. Hierbij moeten de interesses en wat speelt binnen de leefwereld worden nagegaan om het verhaal te kiezen en te kunnen aanpassen. Door het uitvoeren in de praktijk kon ik aangeven dat als het verhaal minder aansluit bij de leefwereld en de leeftijd van de kinderen ze minder betrokken zullen zijn. Zorg voor korte zinnen in het verhaal, visualiseer de kernwoorden met gebaren en mimiek en laat ze vaak terugkomen door herhalingen. Het handelen en verwoorden zorgt ervoor dat de woorden sneller worden onthouden en de opbouw in de handleiding ter voorbereiding helpt de vrijwilligers hier naartoe werken.

Vervolgens helpt de handleiding mimisch taal leren de vrijwilligers om aan de slag te gaan met de methode en om te kunnen controleren of de woordenschat is begrepen. Door het mimisch taal leren in de verhalen gaan de kinderen luisteren naar de verhalen en deze nabootsen waardoor ze al doende de taal leren. In de praktijk gaan ze eerst fysiek reageren op de taal door mee te bewegen en hierna verbaal door de gebaren en prenten te benoemen. De verhalen worden ondersteund met mimiek en humor wat voor meer

---

betrokkenheid zorgt. Deze conclusie trok ik doordat tijdens iedere uitvoeringen de kinderen plezier beleefden en ze steeds de bewegingen samen wilden uitvoeren. Het voorbereiden en na bewerken van de bewegingen en woorden zoals opgesomd in de methode van het mimisch taal leren zorgt voor meer herhalingen. Er worden linken gelegd tussen handelingen en woorden waardoor ze sneller worden opgenomen. Deze bevinding kon ik vaststellen doordat de kinderen bewegingen en woorden gingen aanvullen die er verder in het verhaal zouden komen. Ze konden bij de controleoefening linken leggen tussen de prenten, bewegingen en de kernwoorden door ze samen te herhalen bij de prenten. Ten slotte kunnen er tijdens een les mimisch taal leren altijd onverwachte situaties voorkomen. Enkele van deze situaties of problemen voor vrijwilligers kunnen verholpen worden met de tips uit de handleiding. Zo is het belangrijk om te blijven motiveren en de kinderen niet te forceren in iets wat ze niet willen doen. Deze uitspraak werd heel duidelijk in de praktijk, de kinderen bloeiden open en door de aanmoedigingen waren ze extra betrokken en gedreven om het verhaal na te bootsen en de juiste oplossingen te vinden. De kinderen blijven stimuleren en complimenten geven zorgt voor meer zelfvertrouwen. De handleiding is een groot hulpmiddel om met mimisch taal leren aan de slag te gaan, niet enkel voor vrijwilligers maar ook voor leerkrachten die het Nederlands moeten aanleren aan anderstalige nieuwkomers.

6.2 Oplossing praktijkprobleem

De handleiding Hayya biedt een oplossing voor het gebrek aan doelgerichte handleidingen die niet schoolgericht zijn opgesteld en aansluiten aan de noden van vrijwilligers om de kinderen goed te laten voelen in een nieuwe omgeving en om het Nederlands op een effectieve manier te stimuleren. Hayya zorgt ervoor dat de vrijwilligers effectieve informatie kunnen terug vinden die voor hen gericht is om het welbevinden van de kinderen te verhogen en om het Nederlands bij anderstalige kinderen in het asielcentrum aan te leren. Vrijwilligers in asielcentra staan in om de kinderen veilig te laten voelen in de nieuwe omgeving en om het welbevinden te verhogen door hen positief te benaderen en in communicatie met hen te treden. Ze beantwoorden verschillende vragen en zorgen voor extra begeleiding van het Nederlands. Hierdoor zijn de vrijwilligers grote hulpfiguren voor de nieuwe taalontwikkeling. Om de taalontwikkeling nog meer te stimuleren en te zorgen voor een rijke leefomgeving hebben ze nood aan informatie om het Nederlandse al doende aan te leren. In de handleiding Hayya kunnen ze duidelijk de informatie en tips terugvinden voor het 1ste contact met anderstalige nieuwkomers. Vervolgens kunnen ze terugvinden hoe het Nederlands al doende aangeleerd kan worden door er zich op voor te bereiden en hoe ze in stappen met de methode mimisch taal leren in verhalen te werk kunnen gaan. De methode TPR sluit aan bij de moedertaalverwerving doordat alle kernwoorden gekoppeld kunnen worden aan fysieke activiteiten (gebaren en bewegingen). De methode kan toegepast worden binnen verschillende verhalen en aangepast worden aan de leeftijden. De methode mimisch taal leren heeft een sneller effect doordat de woorden door de herhalingen en bewegingen aan elkaar worden gelinkt en zo sneller worden onthouden.

7. Reflectie op mijn onderzoeksproces

7.1 Reflectie op het doorlopen van het proces en wat ik heb geleerd

In het begin van het hele proces had ik het moeilijk om het probleem vast te stellen met de vijf W + H vragen (wie, wat, waar, waarom, wanneer en hoe). Hierover heb ik goed moeten brainstormen en wat literatuurstudie rond gedaan om een methode en oplossing te zoeken voor het probleem. Gedurende een lange periode heb ik bronnen en studies onderzocht om te komen tot goede tips en een oplossing om het Nederlands aan te leren aan anderstalige nieuwkomers. Gedurende mijn onderzoek heb ik 2 dagen tijd verloren door het lezen van literatuur rond drama en beweging. De boeken waren meer van toepassing voor creatieve dramalessen in de klas en sportlessen. Dit had ik beter kunnen voorkomen door de inhoudstafel en de achterkant van de boeken te lezen. Ik vond het eerst onduidelijk waarom ik zo vroeg in het begin van het schooljaar aan het onderzoek moest starten, maar nu ben ik er erg blij om. Het heeft mij geholpen om het onderzoek te spreiden. De vele samenkomsten met mijn promotor hielpen me goed op weg om het probleem en het doel duidelijker weer te geven. Begin december plande ik zorgvuldig in welke volgorde de volgende onderzoeksactiviteiten zouden zijn. Dit gaf me een duidelijke weergave over wat ik allemaal thuis nog moest uitvoeren en wat in Zuid-Afrika. Een goede planning zoals opgesteld in het handboek was zeker nodig! Door de planning wist ik wie ik al kon gaan contacteren om vervolgens kennis te gaan maken en de gemaakte handleiding te kunnen gaan uittesten. Door het samenstellen en linken te leggen in de literatuur met mindmaps kon ik de handleiding opstellen. Ik werk normaal nooit met mindmaps maar via deze weg zag ik meerdere gelijkenissen en extra informatie tussen de bronnen. Zo kon de handleiding beter op punt gesteld worden. Vervolgens konden de kennismakingen en eerste uitvoeringen van de handleiding van start gaan.

Voor de eerste bespreking met de vrijwilligers uit het asielcentra wist ik niet goed hoe mij voor te bereiden en wat ik moest uitleggen. Hierop had ik mij beter kunnen voorbereiden zodat er dadelijk een beter beeld werd geschept. Samen met mijn promotor oefende ik de mimische lessen, wat mij enorm had geholpen om extra mimisch te werken. Voordat ik de handleiding in het asielcentrum te Lint ging uitproberen, probeerde ik het eerst in de twee kleuterscholen. Het uitproberen van de handleiding hier gaf me meer zelfvertrouwen door de

vertrouwde omgeving voorheen het elders te gaan uittesten. Het gaf mij ook een beter zicht op de methode. Door de voorbereidende uitvoeringen was ik geruster om het uit te proberen in het asielcentrum doordat ik had geoefend en nog tips heb kunnen bijwerken. Tijdens de uitvoering in het asielcentrum waren er enkele misverstanden ontstaan over de leeftijd en de mimische taalles, deze had voorkomen kunnen worden door een extra observatiesessie. Vervolgens testte ik de handleiding uit in Zuid-Afrika waar ik eerst goed de beginsituatie heb nagevraagd en geobserveerd om misverstanden uit de weg te helpen. Deze langdurige observatie was erg nuttig en hierdoor leverde de les duidelijke resultaten, het was zeker een meerwaarde aan het onderzoek!

Het onderzoeksproces dat ik heb doorlopen heeft me laten inzien dat het op tijd beginnen aan onderzoeken veel werkdruk kan verminderen. Het laat je ook meer nadenken en de onderzoeksactiviteiten kunnen beter worden verdeeld. Het heeft me ook doen inzien dat het nalezen van de inhoudstafel en tussentitels belangrijk is om geen tijd te verliezen, en het goed plannen van de verschillende activiteiten ook noodzakelijk is! Het uitgebreid gebruiken van mindmaps en het uitschrijven van de praktijk onderzoeken heeft me veel geholpen om alles duidelijk weer te geven en het literatuur- en praktijkgedeelte uit te schrijven. Dit ga ik zeker blijven doen, want het heeft me achteraf veel tijd bespaard!

7.2 Mijn groei als partner

Door te mogen samenwerken met vrijwilligers in asielcentra, vrijwilligers van het project NGO Nourish in Zuid-Afrika en de leerkrachten van Southern Cross school in Zuid-Afrika heb ik leren flexibel te zijn als partner in een team. Ik heb mij leren aanpassen aan onvoorziene omstandigheden en samen met de mentoren kunnen overleggen wat de noden waren voor de taalontwikkeling van de kinderen. Doordat ik mij flexibel heb opgesteld heb ik kunnen communiceren en verschillende mimische taal leer lessen mogen uitproberen. Ik ben ook gegroeid in het creatief leren omgaan met verschillende talen door met gebaren en mimiek te communiceren en mezelf duidelijk te maken. Hierdoor heb ik geleerd om sneller te herkennen wat er wordt bedoeld door de kinderen. Niet alleen ben ik gegroeid in het creatief taalgebruik, maar ook in het gebruik van materialen. In Zuid-Afrika waren niet de materialen die we in België allemaal kunnen gebruiken voor een les, en dus moest ik met zo weinig mogelijk materialen de les mimisch taal leren geven. Ik ben doelgerichter geworden in het onderzoeken en oplossen van een probleem door het concreet observeren en het opstellen van vragenlijsten. Door de vele uitvoeringen heb ik verscheidene tips gekregen op

verschillende vlakken van de handleiding. Dit heb ik leren aanvaarden, en ik sta en stond er erg voor open. Ik apprecieer iedere tip of opmerking, hierdoor wordt de handleiding en het stimuleren van de Nederlandse taal bij kinderen enkel maar verbeterd!

7.3 Mijn persoonlijke groei

Als persoon ben ik meer verlegen en een afwachtende persoon om mensen te contacteren en binnen te stappen op minder bekende plaatsen. Het project was voor mij een hele uitdaging om hierin te groeien. Door het langsgaan bij asielcentra en door op buitenlandse stage te gaan in Zuid-Afrika ben ik zelf zekerder en spontaner geworden in het contacteren en communiceren met andere talen/culturen binnen nieuwe omstandigheden. Mijn blik op het leven is ook verruimd door het zien van verschillende leefomstandigheden en het horen van verschrikkelijke ervaringen. Ik heb meer respect gekregen naar anderstalige nieuwkomers en andere culturen en daar ben ik heel dankbaar om.

Het onderzoek gaf mij ook de kracht om als toekomstige leerkracht te groeien in het stimuleren van de taalontwikkeling van anderstalige kinderen. Ik vind het zorgen voor een rijke taalomgeving en het zorgen voor een vlotte taalontwikkeling heel belangrijk en merkte doorheen mijn verschillende stageperiodes dat door de vluchtelingencrisis het aantal vluchtelingen sterk is gestegen in verschillende scholen. Het communiceren met anderstalige kinderen bleef voor mezelf nog moeilijk. Door het onderzoek naar duidelijke tips voor een rijke taalomgeving, de methode mimisch taal leren en uitproberen van de handleiding bij beide doelgroepen heb ik geleerd dat taal ondersteunen door gebaren en mimiek erg belangrijk is en de herhaling hiervan nog meer. In de toekomst ga ik zeker in mijn eigen klas lessen rond de principes van mimisch taal leren geven en ga ik mijn woorden meer ondersteunen met gebaren en mimiek.

8 Bijlagen

8.1 Vragenlijst Try-out asielcentrum te Lint: Ingevuld door een vrijwilligster

PXL EDUCATION Lara Putzeys
Bachelorproef

Lindaly

Vragenlijst over de voorbeeldles mimisch taalleren

Wat vind je van de tips en hulpmiddelen voor het 1ste contact?

Onvoldoende   matig   voldoende   Goed   zeer goed

Wat vind je van de stappen rond de voorbereiding van het lesje mimisch taalleren? Zijn ze duidelijk genoeg opgesteld?

Onvoldoende   matig   voldoende   Goed   zeer goed

Kan je met de stappen ter uitvoering voor het lesje mimisch taalleren aan de slag?

Onvoldoende   matig   voldoende   Goed   zeer goed

Zijn de voorbeeld lessen uitgebreid en duidelijk genoeg?

Onvoldoende   matig   voldoende   Goed   zeer goed

Vind je de handleiding nuttig en bruikbaar om mee aan de slag te gaan?

Onvoldoende   matig   voldoende   Goed   zeer goed

Motiveert deze handleiding jou om aan een woordenschatlesje te beginnen?

Helemaal niet   Eerder niet   Misschien   Eerder wel   Zeker weten

Heb je nog enkele tips of opmerkingen over de handleiding?

..... *eenke lees!* .....

8.2 Observatie formulieren uitgevoerde lessen mimisch taal leren

8.2.1 Observatieformulier van de NGO Nourish crèche: Karim's Dream

Febe

Observation lessons TPRS

Observation document of the children

Nourish crèche

Karim's dream

1. Are the kids involved with the activity?
Yes, there were all listening & concentrate
2. Do the kids understand the words in the story?
Some of them knows the story at first others need time to understand it.
3. Can they do the movements well?
Yes there were all moving and enjoying there self.
4. Do the kids enjoy the activity?
They love the activity because it was totally new and they love to move.
5. Are the kids creative with their movements?
They repeat the movements from the teacher. it was something new for them.
6. Can they remember and recognize the words and sentences?
Some of them recognize the words others were just seeing the pictures

8.2.2 Observatieformulier van mij tijdens try-out NGO Nourish crèche: Karim's Dream

Febe

Observation Lessons TPRS

Observation document of the teacher (Lara Putzeys)

In Nourish

Karim's dream

1. Does the teacher use the rights words and sentences?

Not so good   good enough   really good

1

2

3

2. Is there enough expression in her face and voice?

Not so good   good enough   really good

1

2

3

kids loved it!

3. Are the movements clear enough? Do they explain the words?

Not so good   good enough   really good

1

2

3

They love the animals
moles!

4. Is there enough interaction with the children? Can they also suggest something?

Not so good   good enough   really good

1

2

3

They just enjoyed the story
and loved it → new so they
had no new ideas.

5. Does she give the children enough time to think about the question?

Not so good   good enough   really good

1

2

3

6. Can all the children have a turn and not always the same ones?

Not so good   good enough   really good

1

2

3

All children did the moves.
others were a little bit shy to
answer to the questions but she
directed other children as well

7. Does she react well when a child doesn't get it?

Not so good   good enough   really good

1

2

3

8. Do you have some tips for the lesson?

8.2.3 Observatieformulier van de NGO Nourish crèche: Zwemles

Febe

Observation lessons TPRS

Observation document of the children

Nourish crèche

Swimming class

1. Are the kids involved with the activity?
Yes, the words were some difficult but they liked it because swimming is totally new for them.
2. Do the kids understand the words in the story?
NO, it's too difficult + they don't know the subject swimming.
3. Can they do the movements well?
Yes, they copy the teacher.
4. Do the kids enjoy the activity?
Yes, because it was funny and new for them.
5. Are the kids creative with their movements?
NO, they repeat the teacher.
6. Can they remember and recognize the words and sentences?
NO, because it was too difficult for the children. This was because the children don't know the subject swimming.

8.2.4 Observatieformulier van mij tijdens try-out NGO Nourish crèche: Zwemles

Observation Lessons TPRS

Febe

Observation document of the teacher (Lara Putzeys)

In Nourish

Swimming class

1. Does the teacher use the rights words and sentences?

Not so good   good enough   really good

1   **2**   3

were good words but not
for this group → new
subject. "diving"? what
is it?

2. Is there enough expression in her face and voice?

Not so good   good enough   really good

1   2   **3**

3. Are the movements clear enough? Do they explain the words?

Not so good   good enough   really good

1   **2**   3

diving, jumping → clear
diference.
Swimming looks like diving
if they don't know it.

4. Is there enough interaction with the children? Can they also suggest something?

Not so good   good enough   really good

1   **2**   3

interaction was good but
the children were
focussing on knew words
so they don't suggest
things.

5. Does she give the children enough time to think about the question?

Not so good   good enough   really good

1   2   **3**

6. Can all the children have a turn and not always the same ones?

Not so good   good enough   really good

1   **2**   3

she tried but the
children has know
clue about the words.

8.2.5 Observatieformulier try-out Southern Cross school 4-jarigen: Zwemles

---

Observation lessons TPRS

Teacher Sam
pa ar pines

Observation document of the children

Southern Cross

zwemles

1. Are the kids involved with the activity?

Yes

2. Do the kids understand the words in the story?

Some of the words the children recognise words from Afrikaans. The children who did not understand the words were still able to understand the meaning by the actions that accompanied them.

3. Can they do the movements well?

Yes

4. Do the kids enjoy the activity?

The children enjoyed the activity and the dramatizations.
Lots of smiles and laughter. 😊

5. Are the kids creative with their movements?

Yes, very excited to perform all the movements.

6. Can they remember and recognize the words and sentences?

A few words that sound similar in Afrikaans.

8.2.6 Observatieformulier van mij tijdens try-out Southern Cross school 4-jarigen: Zwemles

Teacher Sam Pacupines

Observation Lessons TPRS

Observation document of the teacher (Lara Putzeys)

Southern Cross

Zwemles

1. Does the teacher use the right words and sentences?

Not so good   good enough   really good

1   2   3

2. Is there enough expression in her face and voice?

Not so good   good enough   really good

1   2   3

3. Are the movements clear enough? Do they explain the words?

Not so good   good enough   really good

1   2   3

4. Is there enough interaction with the children? Can they also suggest something?

Not so good   good enough   really good

1   2   3

5. Does she give the children enough time to think about the question?

Not so good   good enough   really good

1   2   3

6. Can all the children have a turn and not always the same ones?

Not so good   good enough   really good

1   2   3

Idea: Perhaps hand a picture to each child first and then ask them which one matches the word.

Observation Lessons TPRS

7. Does she react well when a child doesn't get it?

Not so good   good enough   really good

1

2

③

8. Do you have some tips for the lesson?

When all the children are performing the movements remember to encourage the children who choose to observe.

Well done, Lara! Thank you for a lovely lesson.

8.3 Verwijzing naar ontwerp handleiding: Hayya

Ontwerp handleiding:

Hayya, handleiding Nederlands voor asielcentra in samenwerking met De Nederlandse taalunie, De hogeschool PXL en TOUT Maastricht.

➔ De handleiding is gratis op te vragen bij de Nederlandse taalunie Brussel.

9 Bibliografie

BELGA. (2016, juni 15). *kinderen zonder papieren moeten schooljaar kunnen afmaken*.

Opgehaald van www.destandaard.be:

http://www.standaard.be/cnt/dmf20160615_02340555

Bersini, L. (2016, januari- april). de vluchtelingencrisis en de 4de pijler. *Globe*, p. 36 .

Centrum voor Toegepaste Linguïstiek. (2010). Opgehaald van

<http://www.linguacluster.org/nl/download>

Crevits, H. (2016, augustus 26). *aantal anderstaligen op school maal drie*. Opgehaald van

<http://www.hildecrevits.be/nl/aantal-anderstaligen-op-school-maal-drie>

cteno. (2016, januari). Opgehaald van

http://www.cteno.be/assets/downloads/cteno/nieuwsbrief/28/nieuwsbrief_28_volwassenen.pdf

de Bruijn, M. (2013, augustus 21). opgehaald van <https://www.ensie.nl/maj-de-bruijn/welbevinden>.

de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie. (2017, januari 15). Opgehaald van

<http://kindentaal.kindenlogopedie.nl/site/taalverwerving>

de Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie. (2017, januari 15). Opgehaald van

<http://kindentaal.kindenlogopedie.nl/site/taalontwikkeling>

de Vlaamse overheid. (2016, september 28). Opgehaald van

<http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/anderstalige-nieuwkomers>

Dyson, L. (2017, januari 6). <http://www.pearsonlongman.com>. Opgehaald van

http://www.pearsonlongman.com/mylittleisland/ae/downloads/TPR-in-pre-primary-language-teaching.pdf?WT.mc_id=MLlamengARTICLE

Goethals, M. (2016, oktober 30). Opgehaald van www.cteni.be:

http://cteno.be/downloads/talige_schoenen4fdsq.pdf

Groothoff F & van Dale A. (2016, maart). een krachtige taalomgeving voor vluchtelingen kinderen. *meer taal*, pp. 4-7.

-
- Last, A. (2015). *taalleermethoden.nl*. Opgehaald van <http://www.taalleermethoden.nl/index.php/taalleermethoden/tpr>
- Last, A. (2015). *taalleermethoden.nl*. Opgehaald van <http://www.taalleermethoden.nl/index.php/taalleermethoden/tprs>
- Leemans, L. (2015, augustus 2). *We halen de thuistaal in de klas*. Opgehaald van <https://www.klasse.be/8152/we-halen-thuistaal-klas/>
- Mortier E. & Blanquaert L. (2010). *Niemand weet dat ik een mens ben*. Amsterdam: De bezige bij.
- Quintus Bosz L. & Baccini L. (2008, januari). Opgehaald van taallijn aanvulling NT2 p7 + 13: http://www.taal100.nl/uploads/Taal100/Taallijn/Taallijn_NT2.pdf
- Ramaut R. & Sterckx M. (2016). *centrum voor taal en onderwijs vlaanderen*. Opgehaald van http://www.cteno.be/downloads/an_brochure_ko.pdf
- Struyven, K., Baeten, M., Kyndt, E., & Sierens, E. (2009). *groot worden; ontwikkeling van baby tot adolescent*. (pp. 95-97 + 130-132 + 159-163). Tiel: lannoo campus.
- taalonderwijs aan nieuwkomers. (2016). *meer taal*, pp. 34-35.
- TPRS academy. (2016, november 20). Opgehaald van <https://www.thecibookshop.com/nl/tprs-academy/wat-is-tprs/>
- Van den Branden, K. (2010). Hoe verloopt taalverwerving? In *Taalbeleid basisonderwijs* (pp. 1-5). acco.
- van Laere, M. (2015, mei 20). De school als een veilige haven voor vluchtelingen. *Klasse*.
- Vanderstocken, J. (2016, november 29). Opgehaald van <http://www.nt2enalfa.com/tprs.html>
- Vlaamse Onderwijsraad. (2008). *Frans leren in de basisschool, Vroeg begonnen , half gewonnen: talensensibilisering en taalinitiatie vanaf de kleuterschool*,. Brussel: VLOR.
- Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW. (2016, september 29). www.vluchtelingenwerk.be.
Opgehaald van <http://www.vluchtelingenwerk.be/wat-we-doen>
- Vluchtelingenwerk Vlaanderen VZW. (2011, november). www.vluchtelingenwerk.be.
Opgehaald van https://www.vluchtelingenwerk.be/sites/default/files/watiseenvluchteling_201511-screen.pdf